ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЦКІУ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КъБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ
ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА
И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭХЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКІ

№34 (21.942) ● 2011 гъэм гъатхэпэм (мартым) и 1, гъубж ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокІ ● И уасэр соми 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

● КъБР-м и Парламентым

Іэнатіэ зыбжанэ къыхохъуэ

Парламентым и Унафэщі Чеченов Ануар Башэрэ Хьэмид ЩІыхь тхыльыр ирет.

Мэрем кІуам зэхэтащ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентым и зи чэзу зэІушІэ. Ар иригъэкІуэкІащ хабзэгъэув орган нэхъыщхьэм и Унафэщі Чеченов Ануар. Депутатхэр хэпльащ Іуэхугъуэ зэмылІужьыгъуэу 26-м.

ЗэІущІэм щІидзэн и пэ, Урысей Федерацэм и Къэрал Думэм и щІыхь тхыльхэр зыхуагъэфэща Башэрэ Хьэмидрэ Хьэщхьэужь Татьянэрэ яритыжащ Парламентым иУнафэщІ Чеченов Ануар.

АдэкІэ хэпльащ «Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и инвестицэ Іуэхуэм теуХуа» законым зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным хуэунэтІа проектым. Абы кьыэригъэувымкІэ, экономикэм япэ игъэщыпхьэ Іэнатіэ зыбжанэ ХьэмыкІуэм хуеІщ. 2030 гъэ пщІондэ КъБР-м зэрызиужьыну щІыкІэр щыубзыхуа планым ипкъ иткІэ (ар республикэм и Правительствэм кьищтат 2007 гъэм бадзэуэгъуэм и 24-м), апхуэдэу япэ игъэщыпхьэ Іэнатіэхэм ящыщщ курорт-рекреационнэ комплексыр. КьищынэмыщІауэ, инноваци эхэм а Іэнатіэхэм заужьын папщІэ къэрал политикэр зэрауБзыхуну щІыкІэр, нэгъуэщІхэри.

«Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и хабзэгъэув акт щхьэхуэхэм зэхъуэжІыныгъэхэмрэ дэщІыгъуэжьныгъэхэмрэ хэлъхьэным» теуХуа законым и проектми депутатхэр хэпльащ, ятІэ, етІуанэ едэжгъуэхэр зэуІуящІри. Апхуэдэ щІыкІэкІэ ахэр федеральнэ законхэм езэгъ мэхъу. Абыхэм ящыщ зыхуэ Урысей Федерацэм и гражданину щытыкІэ кьыэрымыкІуэ хэхуахэм зи тІыгуэу ахьшэкІэ зэрыдэІэпыкъуну хэкІыпІэхэр, КъБР-мі, абы и муниципальнэ щІынальэхэми я гъэбелджэгъэ кьыхэкІыу, щытыкІэ кьыэзрымыкІуэм и Іэужьхэр гъэзэкІуэжьным мылъку зэрыхухах Іэмалхэр нэхъ тынш ещІ.

КъБР-м щІэныгъэ щеГъэгъэтыным ехьэлІа законым зэхъуэкІыныгъэхэр хэзыльхьэ проектым зэрегъэзагъэ ди республикэм щІэныгъэ егъэГъуэтыным-кІэ кьыщагъэсэбэп программэхэм я Іуэхуэхэр, нэхъ ІыухыкІауэ, нэхъ зэхэгъэщхьэхукІауэ ахэр еубзыхури. Абы папщІэ щІэныгъэ езыгъэгъуэт Іуэхущіапіэхэм ящыщу зи статусэр зыльхуэжьын, лэжьыну хуит зыщІ щыхьэт тхьилъхэр нэхъІупщІу зэзыгъэпэщыжьын кьахэкІынущ.

Апхуэдэу хабзэгъэувхэр хэпльащ КъБР-м инвестицэкмкІэ надог кредит зэрыщат щІыкІэр Іэубзыхуэ, къэрал мылькур зехьэным-кІэ Іэмалхэр зэзыгъэзахуэ, республикэм и зэзыгъэкІуэ СудыщІэхэм теуХуа законэм зэхъуэкІыныгъэхэр хэзылъхьэ проектхэм. КьищынэмыщІауэ, депутатхэр тепсэлъыхьащ Урысей Федерацэм щІыналъэ зыбжанэм я хабзэгъэув гъэпсыкІэм кьыщыхалъхьа жэрдэмхэм.

ЗэІущІэм и лэжьыгъэм хэтащ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Правительствэм щыщхэр, кьалэт Іуэхугъуэхэр зэгъэщІылІа Іуэхущіапіэхэм, ведомствэхэм я унафэщІхэр.

ГЪУЩІО Зариф.

СурэтхэрІЭХЪУЭБЭЧ Хьэзрэіил трихащ.

Тыркум щыпсэу хэхэс адыгэхэм Къэбэрдей-Балъкъэрым и цІыхухэм ЗЭРЫЗЫХУАГЪАЗЭ

Дэ, Тыркум щыпсэу адыгэхэр, хуабжьу дронэщхьеи ди адэжь льаэхэм щыщІ щІыналъэу Къэбэрдей-Балькъэрым кьыщыхьу щІэпхьаджагъэхэм (теракт хэм). Ди гур игъэуэу икІи хуабжьу дигъэпІейтейуэ дэ, кьытлъоІэс ди лъэпкъым щыщ цІыху нэхьыфІхэр, жьыи щІэи, хабзэхьуэкъэри лэжьакІуэ кьиэзэрыгуэкІэри, зыплъыкакІуэ-зыгъэпсэхуакІуэ щІыналъэм кьакІуэхэри, зэхэдз ямыІэу зэрыхэкІуадэм я хьыбар шынагъуэхэр. Абы кьыхэкІкІэ, дэ дахуогузавэ а щІэпхьаджэхэм зи Іыхьлы хэкІуэдахэм, я гум дагъахуэм и хьэлъагъыр зэрызэхэтщІыкІри яжьдоІэ.

Дэ сыт щыгъуи гупсэхуу дыкІэлъыплъыр Къэбэрдей-Балькъэрым кьыщыхьу зэхъуэкІыныгъэфхэм, дыщыгуфыкІыр щІыналъэм и Іэтащхьэ Кьанокъуэ Арсен и нэІэм щІэту щІыпІэ промышленностымрэ туризмымрэ пыщІа Іэнатіэхэм зэрызаужьым. Ауэ экономикэм зэрызиІэтым кьрикІуэну дысыщыгугъа мамырыгъэмрэ зэпІэзэрыгъэныгъэмрэ я пІэкІэ нобэ ди нэгу щокІ Къэбэрдей-Балькъэрыр террорым зэрызэщІщтэр, абы папщІэ кьыхаха пІалъэми зыгуэркІэ гурыщІхьэхэр уегъэщІ. Гурыуэгъуэщ апхуэдэ кьэхъукъащІэ щІэпхьаджэхэр экономикэ зыужьныныгъэми, туризми, щІыналъэр мамыру щытыними, хэхэс адыгэхэм я адэжь льаэхэм ягъэззэжьыми хуабжьу зэран зэрызыхьыр.

Иужьрей ильэс 30-м кьриубыдэу дэри Тыркум щыдгъэунэхуащ террорым кьыхэкІ насыпиншагъэ куэд, иджыри пІалъэ-пІалъэкІэ апхуэдэ щІэпхьаджэхэр дызэрыс щІыпІэм кьыщохьу. Абы кьыхэкІыу, дэ ди нэгу кьыщІэдгъэхьэфынущ апхуэдэурэ екІуэкІмэ, республикэр зыхуэкІуэнкІэ хьуну щыхупІэ щынагъуэр. Ди кьуэш льаепІэхэ! Дэ псоми фІыуэ кьыдгурыІуэн хуейщ терроризмыр цІыхугъэм и гъунапкъэхэм кьызэримытІасэр, абы цІыху гъащІэр щафІэу кьызэрыримыдзэр, цІыхум и псэр бгъэныну зы динми, исльамри хэту, кьызэрыпхуимыдзэр.

Шэч хэлъкъым, терроризмым упэщІэтын щхьэкІэ шыІэныгъэрэ бэшэчагърэ уиІэн зэрыхуейм. Терроризмым зэребэн Іэмал закъуэу зэкІэ щыІэр - абы шыІэ хэдмыхьу дыдэзэхуэвэу дыпэщІэуэнэрщ. Гушхуэныгъэ тхэльрэ щхьэмыгъаззэу дызэрыщытым, кьэрал шынагъуэншагъэмрэ хабзэхъумэхэмрэ я кьалэнхэр зэрагъэзащІэм Іэмал имыІэу щыгъун хуейщ цІыхубэмрэ властымрэ я зэхуаку дэлъ дзыхьыр. Кьэралыгъуэм и Іуэхур хэкІыпІэншэу хьэлъэ дыдэ зыщІынур цІыхухэм я дзыхьыр абы фІэкІуэдрэ, щхьэж зэрызэхъукІэ и шынагъуэншагъэм хуэсакъыжу, захуагъэм щІэбну щІадзэмэщ. Апхуэдэ дзыхьщІигъуэджэм хьэлэбэлыкъ мыухыжхэм, уеблэмэ граждан зауэм цІыхухэр хуишэнкІэ хьунущ. Ди жагъуэ зэрыхъущ, дэ апхуэдэ лъыгъакъэ Тыркум щыдгъэунэхуащ икІи уасэшхуэ абы щІэтащ. Фи деж, ди зэхуэдэ адэжь льаэхэм деж, апхуэдэ кьыщымыхьу щІыкІэ, дыщогугъ пІалъэ кІэщІым кьриубыдэу кьэрал шынагъуэншагъэмкІэ Іэнатіэхэм апхуэдэ щІэпхьаджэхэр ябыдыу я унафэр ящІыну, щІыналъэм щыІэ щытыкІэмкІэ унафэр я Іэмыщі я ираль-хьэжьыну.

Нэхъыщхьэу дызэрыфхуэупсэр зыщ - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и кьэрал унафэщІхэр, жьлагъуэ зэгуэхьныгъэхэр, цІыхубэр зэкъуэувэу, щытыкІэр мыгувэу зэпІэзэрыт ящІыжьну. Абы кьыдэкІуэу, Къэбэрдей-Балькъэрым и цІыхухэм фІэхъус гуапэ фІыдохьыж Тыркум щыпсэу адыгэ псомии кьэбгъэдэкІыу икІи дыфхуольаІуэ мамырыгъэр а щІыпІэм тепщэ щыхъужьну.

Кавказ жылагъуэ зэгухьныгъэхэм я федерацэ (KAF-FED)

Иджыри цІыхуитІ...

Дыгъуасэ Афганистаным НАТО-м и зауэлІу тІу кьыщыкІащ. ХэкІуэдахэр зыщыщ кьэралыр жаІэркъым.

2011 гъэм зэрыщІидзэр Афганистаним НАТО-м и зауэлІ 63-рэ щыхэкІуэдащ. 2009 гъэм абы кьыщыкІат сэтэтрэ офицеру 521-рэ. 2010 гъэм а бжьгъэр цІыху 700-м щІигъащ. Нэхьыбэу хэкІуэдэр США-м и зауэлІэрэщ.

Псори ззэхэту, Афганистаным щыІэщ НАТО-м и зауэлІ мини 150-рэ хуэдиз. Аэр ильэсипщІ хуэдиз хуауэ йозауэ «Талибан» зэщІэхьеныгъэмрэ правительствэм кьыпэщІэт Хекматиар Гульбеддин и дзэмрэ. АрщхьэкІэ, а зауэм нэхьыбэу хэкІуадэр мамыру псэу цІыхуэхэмрэ НАТО-м и зауэлІхэмрэщ.

Меларди 2,5-рэ

Урысей Федерацэм и вице-премьер Иванов Сергей дыгъуасэ зэрыжиІамкІэ, пхъабэ и дыгъэгъазэм ГЛОНАСС-м и спутникиш щыдгаутІыщыхьейм кьыэрыуам и зэранкІэ, ди къралым и бюджетым сом меларди 2,5-рэ фІэкІуэдащ.

А спутникищыр уэгум дэзыхьей «Протон-М» ракетэр 2010 гъэм дыгъэгъазэм и 5-м кьэуат, гъэсыныпхъэу итын хуейм нэхъыфІ нэхьыбэ зэрырагъэхьуам и зэранкІэ. Ахэр зытелъэтыкІар Байконур щыІэ космодромрат.

КъБР-м щыпсэухэм ящІэн папщІэ

2011 гъэм мазаем и 25-м, сыхьэт 19.55-хэм деж зэкІэ хэтми ямыубзыхуа цІыхухэр Урысейм ШынагъуэншагъэмкІэ и федеральнэ къулыкъущІапІэм и Управленэу КъБР-м щыІэм и лэжьапІэ унэм (Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 4), зэрыхуагъэфащэмкІэ, граждандзкІэ плІэнёйрэ еуащ. ХэкІуэда, фэбжь эытехуа щыІэкъым. Унэми дагъэшхуэ игъэтакъым. Мы ведомствэм и «Ленинград» саназорэм (Налшык къалэ, Балькъэрым и уэрам, 1) и пщІантІэм фочым щІагъэувэ гранатыдзым иралъхьэ «ВОГ-25» гранатэр кьэщІагъэуащ. Абыи хэкІуэда, уІэгъэ хьуа щыІэкъым.

Сыхьэт 20-хэм дэж зэкІэ хэтми ямыубзыхуа цІыхухэр автоматическэ Іэщзкіэ еуащ Пятигорск лъэныкъуэкІэ укъиКІыу Налшык укъащІыдыхьэкІэ «Кавказ» федеральнэ гъэзугум и 448-нэ километрым деж тет ГИБДД-м и «ЩхьэлыкъуэІ» постым. Абдеж, мыкъэлъэу уІэгъэ щыхьэуащ КъБР-м щыІэ МВД-м и ГИБДД-м и гъэзугуплъыр Іэнатіэм и ротэ хэхам и инспекторыр.

А зэман дыдэм щІэпхъаджащІэхэр теуащ Налшык и ипщэ-къуэхьэпІэ лъэныкъуэмкІэ щыІэ «Хьэсэней» гъэзугуплъыр постым. Абдеж зыри щыхэкІуэдакъым, уІэгъи щыхэуакъым.

УФ-м Следствиемкіэ и комитетым Следствиемкіэ и управленэу КъБР-м щыІэм следствиемкІэ и Налшык къудамэм уголовнэ Іуэху кьыззэІуихащ УФ-м и Уголовнэ кодексым и 317, 222 статьяхэм кьыщыгъэльэгъуа щІэпхъаджагъэхэр зэралажьар зэхэгъэкІыным теухуауэ. Зыхуэфащэ хабзэхьуэмэ Іэнатіэхэм апхуэдэ щІэпхъаджагъэ зыльэкІыжьхэр убзыхунымрэ ахэр къэлъыхъуэныкъэ хуэунэтІа лэжьыгъэхэр ирагъэкІуэкІ.

Кьэбэрдей-Балъкъэрым и кьалащхьэм щыІэ щытыкІэр иджыпсту КъБР-м и Оперативнэ штабым и нэІэм щІэтщ. Хабзэхьуэмэ органхэм я Іуэхущіапіэхэм теуа щІэпхъаджащІэхэр кьэлъыхъуэным икІи къэубыдыным хуэунэтІа Іуэху хэхаХэр зэфІагъэкІ.

ЦІыху зэхьыхэпІэу щыт щІыпІэхэм террорист щІэпхъаджагъэхэр щызэхащІыхьныкъмкІэ шынагъуэ зэрыщыІэм кьыхэкІыу КъБР-м и Оперативнэ штабым республикэм исхэр кьыхуреджэ сакъыу щытыну икІи хабзэхьумэ органхэм сыт и лъэныкъуэкІи ядэІэпыкъуну.

Шэч гуэр фэзэгъэщІу фызрихьэлІэ цІыхухэм, автомашинэхэм, хьэпшыпхэм ятеухуауэ мы телефонхэмкІэ хъыбар евгъащІэ хъунущ:

- КъБР-м и оперативнэ штабым - 48-15-10, 48-16-30, 48-15-48, 48-16-37 (факс);
- КъБР-м щыІэ МВД-м - 40-49-10, 49-50-62;
- УФ-м и МВД-м и Управленэ нэхъыщхьэу Кавказ Ищхьэрэ федеральнэ округым щыІэм и «Э» центрым - 42-70-52;
- УФ-м и ФСБ-м и Управленэу КъБР-м щыІэм - 48-16-02, 48-15-81;
- «Налшык» гъущІ гуэгу станцым щыІэ ЛОВДт-м: 77-54-46;
- «Налшык» аэропортым щыІэ ЛОВДт-м - 91-19-46.

Зыр яукІащ, етІуанэр къалъыхъуэ

Къэбэрдей-Балъкъэрым щрагъэкІуэкІ контртеррорист Іуэхугъуэхэм япкъ иткІэ, КъБР-м и хабзэхьумэ Іэнатіэхэм я лэжьакІуэхэм Шэджэм къалэм ВАЗ-2109 автомашинэр кьыщыщагъэувыІэм, абы иса щІэпхъаджащІэхэр кьахэуэу щІадзащ. А зэпэщІэувэныгъэм Іэщзкіэ зэщІуэзэда бандэ гупым ящыщ зыр щаукІащ, етІуанэр щІэпхъуэжащ. Ар зэраубыдыным яужь итщ икІи УВД-ОВД-МОВД-хэм я гъэзугу-плъыр постхэм хьыбар Іэрагъэхьащ.

Іуэхур зэхэзыгъэкІ гупыр щІыпІэм щолажьэ.

ЩІэпхъаджащІэхэм я автомашинэм гранатэхэр, щэхэр, апхуэдэуи тепх хьу «такси» дамыгъэ кьыщагъуэтащ.

ЯукІа бзаджащІэм и унэу ШэджэмЕтІуанэ кьуажэм дэтыр кьыщащыІм, кьыззрагъэсэбэпныным хуэхьэзыр кьагъуэ Іэмэпсымэ Іэрыщіу 2 кьагъуэтащ.

Хабзэхьумэхэм лей зытехьа яхэткъым.

КъБР-м и Оперативнэ штаб.

Нартыху жылэхэм я щытыкІэр

Нартыху жылапхъэхэм щеГэжьу ди республикэм ит калибровчэ заводхэм я лэжьакІэр иджырей мардэхэм тету зэрырагъэфэкІуэным нужь итщ. Абы Іэмал къаритынущ жылапхъэхэр зыхуей хуэзыу хьумэным гъатхэ ящІэнущ.

МЫБДЕЖЫМ кьэлъытапхъэщ жылапхъэ хэпльыхьауэ тонн мин 19-м нэс гъэ кІуам щІым кьытезыхьу ар зыхуей хуэзыгъэжа ди республикэр УФ-м и щІыналъэ куэд жылэмкІэ кьыззэзыгъэпщыфынуэм зэрыхабжар. Ди заводхэм щэч кьытрахъэркъым гъавэ щэным теухуауэ я Іуэхур зэрефІэкІуэным.

Мы зэманым жылапхъэфІэр щагъэкІ щІыхэм кьэпщытэныгъэхэр щрагъэкІуэкІ. Ахэр нэхъыбэу ехьэлІащ нартыхум кьыхьыхэ узыфэхэм, абы зэран хуэхьу дзыгъуэ Іэужьыгъуэхэм ебэныным. Бжьыхьэм жылэр зыхаса гектар мин 300-м щІигъум хущхъуэ зэмылІужьыгъуэмкІэ елэжьыну хуэнсащ.

Абы кьызэтригъэувыІэнущ гъавэм кьыхьыхь узыфэу 40-м щІигъу.

Иджыпсту зрагъащІэ гъатхэсэм гагьапІэ нартыхуэ жылэхэм я щытыкІэр ныхуэ. Зи фІагъым щхьэ кьыграхьэ жылапхъэхэр щыщІэу емылІужьжьжэу хасэнукъым.

ЛЪОСТЭН Муэ.

● Дзэлыкъуэ куей

Мылъкукіэ къызэрагъэпэщ

Дзэлыкъуэ районым щыщу иужьрей илъэситІым къэралыр мылъкукІэ зыдэІэпыкъуэ лэжьапІэнщэ 532-м я бюджет-планхэр агъэзащІэ.

КУЕЙМ щыхуэхэр Іэнатіэкіэ кьыззэзыгъэпэщ и Іуэхущіапіэм кьызэрыщыджаІамкІэ, абыхэм я процент 91,5-м кьэкІыгъэхэр зэрахьэнущ, Іэщ зэрахуэнущ. Мэл, бжьэ, тхьэкІуэкІыхь, джэдкъаз зыгъэхьуну, Іэщізвыщіэ зыгъэшхэну, мэкъумэш зыщІэну зи мурад хьэрычэтыщІэ щІэзыдзагъащІэхэм сом мелуан 28-рэ мин 635-рэ ираташ. ЦІыхухэр Іэнатіэкіэ кьызэзыгъэпэщ центрым и субсидиехэм кьадэкІуэу, хьэрычэтыщІэ Іуэху щыкІымрэ курытымрэ зэрызаужьыным икІи зэрызыщІагъэкъуэнум теуХуа республикэ программэ хэхам ипкъ иткІэ, нэгъэщІ кьэралдэпэкьуныгъэ зэмылІэужьыгъуэхэри кьагъэсэбэпыну абыхэм Іэмал яІэщ. Сом 58800-рэ зратам сом мини 100 хьу грантри хуагъэфэщэнкІэ хьунущ.

Зи Іуэху кьыдэхьыхьыну хуейхэм ядэІэпыкъуныкІэ программэм тету, мы гъэмэ лэжьапІэнщэу 100-м щІигъум Іэнатіэ иратыну я мурадщ.

ПІЩЫУНЭ Эммэ.

● Шэрэдж куей

Къабзагъэм и дамыгъэ

Жылагъуэхэр гъэкъэбзэным, зэІуэпэщ щІыным, щхьэнтІагъэхэр гъэтІысыным теухуа мазитІ лэжьыгъэм жыджэру зэрыхэтам икІи муниципальнэ районхэмрэ кьалэ округхэмрэ я деж нэгъабэ бжьыпІэр зэрыщІущІыдам кьызэкІыу, КъБР-м Щыуэпс хъугъуэфІыгъуэхэмрэ дыкъэзыухъуреихь дунейр хъумэнымкІэ и министерствэм и Щыхь тхылъыр Шэрэдж куейм хуагъэфащащ.

РАЙОНЫМ и предприятэхэм, организацэхэм, Іуэхущіапіэхэмрэ еджапІэхэмрэ илъэс кІуам кьэрыбыдэу жылагъуэхэм я щІапІэу гектар 300-м нэблагъэ, псыхъэурэ пстыкІыпІэу километр 48-рэ ягъэхъэбзащ, пхъэнкІий идзыпІэ Іэрыщіу 70-м щІигъу я гъэсеящ. Шэрэдж ДРСУ-м и лэжьакІуэхэм Аруан-Уштулу федеральнэ гъэугъуэм я Іуфэхэр щІэх-щІэхыпрэ зэлъыуахащ. Жылагъуэ псоми я фэеплъ щІыпІэхэр зыхуей хуагъэзащ, жыгыщІэрэ чыцэу 270-рэ хасащ. Еджакіуэхэмрэ цІыхухэр Іэнатіэкіэ кьызэзыгъэпэщ центрым зыщІезыгъэтха лэжьапІэнщэхэмрэ зэІуэпэщ Іуэхуэхэм жыджэру хэтащ.

Куейм экологие щытыкІэр щрагъэфІакІуэн мурадкІэ, сырьем щІэрыщІэу щелэжьыж пункт 2009 гъэм кьызэІуахащ, абы папщІэ зыхуей Іэмэпсымэхэр кьащэхуащ. Сырьер кьеІыхьэхэм тхылъыпІэжь килограммым - кІэпІейикІэ 50, абджжэкІэхэми - апхуэдизэ, пластмасс, полиэтиленымрэ сом тІырытІ хуэщІагъэм. Пунктыр кьызэрызэІуах льэндэрэ тхылъыпІэжьыр килограмм 27602-рэ, абджжэкІыу - 11809-рэ, пластикым кьыхэщІыкІам хуэдэу килограмм 4000 ягъэхъэзэращ. Жылагъуэхэм пхъэнкІийр пІалъэ пыуэхыкІам тету щыдащ.

БОЗИЕВЭ Залинэ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и цІыхухэм

ЗЭРЫЗЫХУАГЪАЗЭ

Іэнатіэ зыбжанэ къыхохъуэ

Иджыри цІыхуитІ...

Хэт зыщэр?

Меларди 2,5-рэ

Нэхъ ткІийуэ бгъэдыхьэн

Мелуан 440-рэ текІуэдэнущ

Сабийхэм хуащІ тыгъэ

Лъэпкъ Іуэщігъэ:

Дзыгъунбгъу зэдеІэмэ, кхъуей кІадащхьэ трач.

Нартыху жылэхэм я щытыкІэр

ИрагъэкІуэкІ

ИрагъэкІуэкІ

ИрагъэкІуэкІ

АДЫГЭ ПСАЛЪЭ

«КъАССР-м, КъБАССР-м, КъБССР-м, КъБР-м и къэрал властымрэ управленэмрэ я органхэм къулыкъухэр щызыгъэззэщІа цІыхухэм я къэрал пенсэм хущІагъум и Іэухыкі» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым 1997 гъэм гъатхэпэм и 24-м кьыдигъэкІа Указ №35-м зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэным теухуауэ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым и Указ

КъАССР-м, КъБАССР-м, КъБССР-м, КъБР-м и къэрал властымрэ управленэмрэ я органхэм къулыкъухэр щызыгъэззэщІа цІыхухэм я къэрал пенсэм хущІагъум и Іэухыкі» Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым 1997 гъэм гъатхэпэм и 24-м кьыдигъэкІа Указ №35-м мы кьыкІэпльыкІу зэхъуэкІыныгъэхэр хэлъхьэн:

а) пункт 2-м и етІуанэ абзацыр мы кьыкІэпльыкІуэм хуэдэу къэхьын:

«ИщъхьэкІэ кьыщыгъэлъэгуа цІыхухэм я къэрал пенсэхэм езыхэм къатха лъэпхэм ящхьэ ятІкІэ мазэ кьэс хущІагъу ахъшэр хуагъэув «Урысей Федерацэм и цІыхухэр къэрал пенсэкІэ кьызэрэпэщыным и Іэухыкі» 2001 гъэм дыгъуасэм и 15-м кьыдагъэкІа Федеральнэ закон №166-ФЗ-м и 18 статьям и пункт 1-м и пункт кьэуцдэз 1-м кьызэрыщІагъэуам хуэдэу, пенсэм хущІагъу ахъшэр щагъэувэ махуэм ирихьэлІэу яту щІэупІагьэ пенсэм и инагъым пэлъытаугъэ икІи гуэдзэн №92-м тету";

б) пункт 4-р мы кьыкІэпльыкІуэм хуэдэу къэхьын:

«4. Списким кьыщыгъэлъэгуа кьулыкъухэр зыбыгъэхэм я къэрал пенсэм мазэ кьэс хущІагъу зыхуэдизыр федеральнэ законодательствэм кьызэрыщыгъэлъэгуам тету кьабжьык социальнэ пенсэм щыхагъэхъуам деж.»;

в) гуэдзэн №2-р мы кьэкІэлъыкІуэм хуэдэу къэхьын:

«Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым 1997 гъэм гъатхэпэм и 24-м кьыдигъэкІа Указ №35-м (Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым 2010 гъэм шышхьэІум и 27-м кьыдигъэкІа Указ №88-УП-м хилъхьажа зэхъуэкІыныгъэхэм тету) и гуэдзэн №2

«КъАССР-м, КъБАССР-м, КъБССР-м, КъБР-м и къэрал властымрэ управленэмрэ я органхэм къулыкъухэр щызыгъэззэщІа цІыхухэм я къэрал пенсэхэм мазэ кьэс хущІагъу зыхуэдизыр

Къулыкъум зэреджэр	Мазэ кьэс хущІагъур* (социальнэ пенсэм хуэдэу)
КъБАССР-м, КъБР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Унафэщ1ым КъАССР-м, КъБАССР-м, КъБССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумым и Унафэщ1ым КъАССР-м, КъБАССР-м, КъБССР-м и Министрхэм я Советым и Унафэщ1ым КъБР-м и Премьер-министрым (Правительствэм и Унафэщ1ым) КПСС-м и областной (республикэ) комитетым и япэ секретарым**	5
КъБССР-м, КъБР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Унафэщ1ым и къуэдзэм КъАССР-м, КъБАССР-м, КъБССР-м и Совет Нэхъыщхьэм и Президиумым и Секретарым КъАССР-м, КъБАССР-м, КъБССР-м и Министрхэм я Советым и Унафэщ1ым, КъБР-м и Премьер-министрым (Правительствэм и Унафэщ1ым) и къуэдзэм) КПСС-м и областной (республикэ) комитетым и етІуанэ секретарым**	4
КъАССР-м, КъБАССР-м, КъБССР-м и Министрхэм я Советым и Унафэщ1ым, КъБР-м и Премьер-министрым (Правительствэм и Унафэщ1ым) и япэ къуэдзэм) КПСС-м и областной комитетым и секретарым**	3,5
Министрым, къэрал комитетым и унафэщ1ым, КъАССР-м, КъБАССР-м, КъБССР-м, КъБР-м и Министрхэм я Советым (Министрхэм я Кабинетым), Правительствэм хиубыдэу щыта адрей къэрал органхэм я унафэщ1хэм КъАССР-м, КъБАССР-м ЦІыхубз кІэльыпльыныгъэмкІэ и комитетым и Унафэщ1ым КъАССР-м, КъБАССР-м, КъБССР-м и Министрхэм я Советым и Іэухэхэмкі управленэм и унафэщ1ым КПСС-м и областной комитетым и отделым и унафэщ1ым**	3

** КъАССР-м, КъБАССР-м, КъБССР-м, КъБР-м и къэрал властымрэ управленэмрэ и органхэм илъэсищым щІигъукІэ щылэжьахэм мазэ кьэс хущІагъур зыхуэдизыр. А къулыкъухэм зы илъэсым щегъэжьагъэ илъэсищым нэскІэ щылэжьахэм хущІагъур зы социальнэ пенсэкІэ, зы илъэс иримыкъкІэ щылэжьахэм хущІагъур социальнэ пенсэу тІыкІэ нэхъ мащІэщ*

*** Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президентым 1998 гъэм гъатхэпэм и 31-м кьыдигъэкІа Указ №119-м ипкъ иткІэ, мазэ кьэс пенсэм зыхущІагъу цІыхухэм папщІэ.».*

2. Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Правительствэм хуэгъэзэн:

мы Указым зэритым хуэдэу, къэрал пенсэм мазэ кьэс хущІагъу ахъшэр 2010 гъэм фокІадзэм и 1-м кьыщегъэжьауэ кьибжьыжыну;

мы Указыр гъэззэщІыным текІуэдэну ахъшэр кьиутІыпщыну.

3. Мы Указым кьару егъуэт 2010 гъэм фокІадзэм и 1-м щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Президент КЪАНОКЪУЭАрсен

Налшык къалэ
2010 гъэм шышхьэІум и 27-м
№88-УП

КъБР-м Мэз хозяйствэмкІэ и къэрал комитетым и унафэщ1ым и къуэдзэ Мэрем Мухьэмэд и отчетым кьызэрыхигъэщамкІэ, псори зэхэту пщащ1э-правовой акту 11 (3-р 2010 гъэм) ягъэхьэзырри, республикэм и Парламентымрэ Правительствэмрэ къащтащ, абыхэмкІэ нэхъапэрейхэм ящыщу 7-м зэхъуэкІыныгъэхэр кьалъхьащ, 2009 - 2018 гъэхэм ятещІыкъа Къэбэрдей-Балъкъэрым Мэзымкі и планымрэ мэзыльхэр зезыхьэ къэрал Іуэхущ1апІэхэм я регламентхэмрэ тету, аукцион зэІухахэм кьаригкІуам ипкъ иткІэ, мэзхэр зыхуэмэнуэкъым, зэфІэзыгъуэрзыжыгъэм, пхъэ хэзыхьу зыщэнуэм сом мелуани 5,5-р я уасэ зэгурыІуэныгъэу 9 иращ1ылІащ.

- Нэгъабэ мэз фондым щыщу гектар 80-м жыгыщІэ зэмылІэужьыгъуэхэр щыхэтсащ, а Іуэхум щІыуэ апхэдизэ хуэдгъэхьэзыращ. Къищынэмыщ1ауэ, гектар 1886-м я щыткІэм дакІэльыпІлащ, 32-р щІэуэ кьаХэдгъэхьэуащ. Жыгыщ1эхэм зыщІэзмыгъэужь щІыпІэхэм ящыщу гектар 206,5-р дгъэкъэбзащ, гектар 46-р щызэкъуэтчэ Іыхьэхэм пхъэуэ кубометр 1585-р щыдгъэхьэзыращ, - жиІащ къэсэлъам. - Зэфіагъэкіа пэжжыгъэхэр зыхуэздамрэ я фІагъымрэ дгъэбелджьынымрэ папщІэ, мэз къэкІыгъэхэр инвентаризацэ тщІащ. Уэгъу кІыхьым и зэран зэкІуэу гектар 58-р мэзыльхэхэм хэдгъэкІащ; Бахьсэн мэз хозяйствэм ейуэ гектар 15, Лоскъным - 8, Шэджэмым - 28-рэ, Тэрчым - 2, Налшыкым - гектари 5,2-рэ.

Мэрем Мухьэмэд кьызэригъэльэгъуамкІэ, жыгхэр, къэкІыгъэхэр зыщІэзмыгъэхьэпІащІэхэм ящыхьумэным теухуауэ яубзыхуаэр зэфІагъэкІащ. Абы папщІэ гектар мин 12,5-м я щыткІэр къащтащ. Пхъэр кьыщыхахьыгъэ, гектар 340-рэ ягъэхьэзащ.

- Мэз фондым щыщу гектар мини 194,7-м пхъащхьэр зэрыщыхахьым, зэрыщащэм, зэрыхаашм ди Іуэхущ1апІэм и Іэщ1агъэлІхэр кІэлъоплъ. А кьалэнэр щыху 89-м ягъэзащІэ. 2010 гъэм къэпщытэныгъэрэ кІэлъыплъныгъэу щІэтхэр кІэлъоплъ. А кьалэнэр щыху 89-м ягъэзащІэ. 2010 гъэм къэпщытэныгъэрэ кІэлъыплъныгъэу щІэтхэр кІэлъоплъ. А кьалэнэр щыху 138-р едгъэкІуэкІати, апхэдизрэ хабзэр кьызэпаудауэ къэтхутащ. Ныкъусаныгъэхэр ягъэзэкІуэжьын папщІэ, тхылъу 43-р яхуэттхащ, административнэ къуанщагъэ зыльэжьаХэм яхуэтхэзауэ протоколу 95-р дгъэхьэзыращ, зэранщІакІуэу 94-р жэуапым етІэнІащ, сом мин 83,7-кІэ детхьэкъуащ. Къищынэмыщ1ауэ, щхьэзыфІэфІхэм сом мелуани 2,5-р едгъэшынын щхьэкІэ, республикэм и хабзэхьумэ Іэнатіэхэм Іуэху 7 еттащ, - кьыхигъэщащ къэрал комитетым и унафэщ1ым и къуэдзэм. - Мэзымкі я законодательствэм кьызэригъэувам тету едгъэкІуэкІа аукционхэм япкъ иткІэ, гектар 1417-м щІигъу зыубыд, мэз Іыхьэу 119-рэ зэгурыІуэныгъэ зыхудилэхэм бдджэнду еттащ. Абыхэм ящыщу гектар 56,83-м зыгъэпсэхупІэхэр щаухэнущ, 455,4-м мэкъумэш къэкІыгъэхэр щагъэкІынущ, 94,8-м мэз шхынигъуэхэмрэ уда хущхъуэхэмрэ щагъэхьэзырынущ, 721,4-м щІэнигъэкъутэнигъэ, хэзыгъэгъуазэ лэжьыгъэхэр щрагъэкІуэкІынущ, гектар 81,3-м мэз плантацэхэр щыхэрахьэнущ, нэгъуэщІ Іуэхугъуэхэри зэфІагъэкІынущ. ЗэгурыІуэныгъэхэм ящыщу 109-р къэралым ирагъэтхащ, мэзхэр зэрызрахьэнымрэ теухуа проект 48-рэ къащтащ, адрей 15-м иджыпсту хоплъэ. Мэзхэр кьызэрагъэсэбэным кьыпэкІуэу сом мелуан 1,7-рэ нэгъабэ федеральнэ бюджетым хэтхъащ, АР къыгъэщытам процент 32,8-кІэ щІегъу.

«2010 гъэм КъБР-м и мэзхэр мафІэсхэм зэрыщ1ахьэмэуам и Іуэхуко» нэгъабэ каазаем и 25-м республикэм и Правительствэм кьищта Унафэм щыубзыхуахэм ткІиИуэ тету, щыпІэ псоми а лэжьыгъэр щагъэкІуэкІащ.

Мафіэсхэр къызэрахутэ Іэмалым хуэкІуауэ, абыкІэ щыпІэхэр зэпымыууэ къапщІэ.

Муниципальнэ районхэмрэ кьалэ округхэмрэ я администрацэхэм ящІыгъуу щытыкІэм щыкІэльпІлъ пІалъэкІэ щыІэну мардэхэмрэ ятеухауауэ щхьэпэхэри зэфІэдгъэкІащ.

Мэрем Мухьэмэд кьызэригъэльэгъуамкІэ, нэгъабэ мэз лъапэхэм гектар 1953-м мафІэс 19 кьыщыхъуати, зрамыгъэубгъуу псори псынщІэу ягъэункІыфІащ. Іуэху мыщхьэпэхэм щыхэкІащ мэкъумэш щІапІэхэм лыгъэ зэрарадзам, тхьэмпэхэр, кІэрыхьбжьэрыхухэмрэ пхъэнкІиймрэ зэрагъэсам. Илъэс кІуам езы мэзхэм мафІэс кьыщагъэхьакъым.

Иужькіэ зи нэхъыжь Іэнатіэхэм я Іуэхухэр зыхуэдэр зэпкърахьу зэхьыхьэм къыщыпсэльащ Бахьсэн, Май, Шэрэдж мэз хозяйствэхэм я унафэщ1хэу Казумов Садыхь, Кислицин Александр, Мокаев Даниял сыма.

ЗэІущІэм кьрикІуар щызэхилъхьэжьым, Къэбэрдей-Балъкъэрым мэз хозяйствэмкІэ и къэрал комитетым и Іэтащхьэ Мэшыкъуэ Хьэсэнэй кьыкигъэщащ мэзхэм я кьулеягъэр хуэмэным, гъэбзагъэным, зэгъэзэхуауэ кьэгъэсэбэпным, мафІэсхэм яхуэсакъыным хуэунэтІауэ дяпэкІи кьалэнэшхъуэ кьаззрыпэщІыпІ.

- 2011 - 2015 гъэхэм КъБР-м и мэзхэр мафІэсхэм зэрыщ1ахьэмэнр», «2011 - 2020 гъэхэм КъБР-м и мэз хозяйствэм зэрызэиужьынр» республикэ программэ хэхахэр дгъэхьэзырын икІи кьеДгъэщтэн хуейш. Федеральнэ бюджетым щыщ субвенцэу сом мелуан 47,2-р, республикэм ейуэ сом мелуани 5 мы илъэсым тхухахынущи, ахэри, нэгъуэщІ мылъкухэри фейдэ пылъу кьызэрагъэсэбэным кІиІауэ дыкІэльыпльынущ, - къигъэльэгъуащ абы. Къэрал комитетым и тхьэмадзэм и Іуэхущ1апІэм хьихьэ Іэнатіэхэм я лыкІуэхэм пщэрыльІ ящищІащ мы гъэм кьыхалъхьа Мэзхэм я дунейпсо илъэсымрэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и мэз лэжьакІуэхэм я зи чэзу 4-нэ съездымрэ хуэфащэу зыхуагъэхьэзырынущ.

ЗэІущІэм хэтащ къэрал комитетым и коллегием щыщ- зи, и кьудамэхэм ягъэзащІэ я мэз хозяйствэхэмрэ я унафэщ1хэр, ирагъэблагъэ Іэщ1агъэлІхэр.

ХЬЭЖЫКЪАРЭ Алик.

● КъБР-м щыІэ МВД-м

Шэджэм РОВД-м и унафэщІ Бэджыдэ Юрэ

Къэрал кІуэцІ Іуэхуэхмкі министру КъБР-м щыІэ милицэм и полковник Васильев Сергей Шэджэм кьалэм зэІущІэ щрирагъэкІуэкІащ. Ар теухуауэ щытащ Шэджэм куеИмкІэ ОВД-м и унафэщІу Бэджыдэ Юрэ зэрагъэувам. Министрым кьызэхуэсахэр щыгъуазэ ищІащ милицэм и полковник Бэджыдэр 2003 - 2005 гъэхэм а кьулыкъум зэрыпэрытам, дзыхь хуащІа гупыр фІыуэ зэрищІыхум.

ШэДЖЭМ куейм щытыкІэр гуГуу кьызэрыщІынжьыр зэІущІэм къыщыхагъэщащ. Районым администрацэм и Іэтащхьэр, Шэджэм кьалэ ДПС-м и лэжьакІуитху, этнограф щэрыІуэр, Щхьэлыкъуэ кьуажэм и участкоВэ инспекторыр зэрауІам, нэгъуэщІ щхьэхьэджагъэ хьэлъэхэм жыпІэрэ, криминоген щытыкІэр гугъу ищІащ. Ахэр зыІэжьакъэмрэ абыхэм ягьыщІакъэмрэ ягьубыныр, жэуапым ирашэлІэныр яГэ игъэщІэпхъэ кьалэну министрым игъэуващ.

ЛъэжьакІуэр зэрахуримыкъум кьыхэжьІыу адрей щылнальхэм щыщхэр кьрагъэблагъэну кьызэрыкальхъам Валильев Сергей гу лъапэрытащ. «Аущ щыщІыгъупщэн хуейкъым, нэхьыфІкъэ кьызэрамрагъэжьІуэнкІэ. Дэри дыхуейкъым щхьэхьэнэхэмрэ пІалъэкІэ лэжьэнухэмрэ, псом хуэмыдэу иджырей щытыкІэгуГуу», - жиІащ абы.

Министрым кьыхигъэщащ КъБР-м щыпсэухэм ящыщхэр къэрал кІуэцІ Іуэхуэхэмкі Іэнатіэм кърагъэблагъэхэн, я Іэщ1агъэм и мыхьэнэр ирагъэфІэкІуэн, цІыхухэмрэ хабзэхьумэ къарухэмрэ я зэпыщІэныгъэр игъэльэпщын я лъэныкъуэкІэ куэд кьаззэрыпэщыІыпр.

* * *

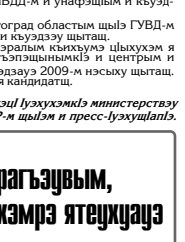

Бэджыдэ Юрэ Мушариф и къуэр 1966 гъэм мэлыжьыхьым и 26-м Налшык кьалэ кьыщалъхуащ. 1987 гъэм СССР-м и ВМД-м и политикэ едкІэпІэ нэхъыщІхьэр, 1988 гъэм Урысей ВМД-м и Ростов юридическэ институтыр кьиуащ.

1987 - 1991 гъэхэм СССР-м и ВМД-м я 290-нэ мотострелковэ полкым кьулыкъу зэмылІэужьыгъуэхэр щрихьэкІащ. 1991 - 2007 гъэхэм Къэбэрдей-Балъкъэрым щыІэ МВД-м кьалэн щигъэзэщІащ. ОМОН-м и командирым и къуэдзэ у, Налшык кьалэмкІэ ведомствэм щІэмыт хьумакІуэ Іуэхущ1апІэм и кьудамэм, ГИБДД-м и СП-м, Шэджэм районым ОВД-м я Іэтащхьэу, КъБР-м щыІэ МВД-м и УГИБДД-м и унафэщ1ым и къуэдзэу лэжьащ.

2007 - 2008 гъэхэм Волгоград областым щыІэ ГУВД-м и УГИБДД-м и унафэщ1ым и къуэдзэу щытащ.

КъБР-м щыІэ МВД-м Къэралым кьыхьыжьауэ щыпсэухэм щІэпсэльэнымкІэ и центрым и Іэтащхьэу 2008 гъэм щышІэдзауэ 2009-м нэсыху щытащ. Юридическэ щІэныгъэхэм я кандидатщ.

Къэрал кІуэцІ Іуэхуэхмкі министерствэу КъБР-м щыІэм и пресс-Іуэхущ1апІэ.

● КъБР-м и Оперативнэ штабым къет

Терроризм пэщІэтынымкІэ хабзэ щытыкІэр зэрагъэувым, ар щызекІуэну щІыпІэмрэ пІалъэкІэ щыІэну мардэхэмрэ ятеухауауэ

«Терроризм пэщІэтынымкІэ Іуэхукіэ» Урысей Федерацэм и Федеральнэ зак он №35-ФЗ-м и 11, 12 статьяхэм япкъ иткІэ икІи щыкъуэкІыгъэмкІэ хьуну, жылагъуэр зыгъэгушхэвэну диверсие, террор Іуэхуэхэр къэмыгъэхьун, республикэм и щыналъэм щалэжьа террористхэр щІэпхьаджагъэхэм хэтауэ гурыщхьэу зыхуащІ щыхуу хабзэм кьызэрыкІуэ Іэщ1кІэ зызэщІэзыуэзда гупхэм ящыщхэр кьальыхъуэн мурадкІэ, Урысейм Шынагъ уэнагъэмкІэ и федеральнэ кьулыкъущІапІэм и Управленэу КъБР-м щыІэм и унафэщ1, КъБР-м и оперативнэ штабым и Іэтащхьэ полковник Кменный С.Л. унафэ ищІащ Налшык кьалэм щыщу ЕтІу анэ Таманскэ дивизэм и уэрамым, Щоджэным и уэрамым, Профсоюзэм э зрагъэІу уэрамым, Терешковэм и уэрамым, Студенческэ уэрамым, Фестивальнэ уэрамдыхьэм я къуэхьэм (Вольнэ Аул хьэлІэ жыхуаІэм) кьырубыдэ щыпсэм, Налшык кьалэм окружэм хьжыгагъуэхэу Хьэсэней, Белэ Речкэ, Кэнжэ, Шэджэм районым и жылагъуэхэу Шэджэм, Іэ дзиху, Щхьэлыкъуэ, Каменкэ, Яныкьуей, Лашынкей, Шэрэдж районым щыщ Джэрпэджэджэ жылагъэм 2011 гъэм мазаем и 27-м сыхьэтм 9.00-м щІэгъэжьауэ террорым пэщІэтынымкІэ лэжьыгъэхэр зэфІагъэбыху терроризм пэщІэтынымкІэ хабзэ щытыкІэр щыгъэнэсу.

Терроризм пэщІэтынымкІэ хабзэ щытыкІэр щагъэува щІыпІэм мы кьыкІэлыкІуэ Іуэху хэхаХэмрэ пІалъэкІэ зекІуэ мардэхэмрэ кьыщагъэсэбэп хьунущ:

- цІыхур зищІысым щыхьэт техьэу документхэр кьапщІ, апхэдэу документхэр зымыщІысхэр зищІысыр зэхагъэкІын папщІэ Урысей Федерацэм къэрал кІуэцІ Іуэхуэхмкі и органхэм (зыІуэфащэ адрей органхэм) ирашалІэ хьунущ;

- цІыхух эр, транспортыр щІыпІэ щыхьэжьэмрэ Іу зхущІапІэхэмрэ кьрагъэкІуэ хьунущ;

- жылагъуэ хабзэр, псэуныгъэм пыщІа Іуэхущ1апІэхэр зэрахъуэмрэ, транспортым и лэжьыгъэр кьызэрызэрагъэпэщыр яГэяткІий хьунущ;

- телефонкІэ зэрызэпсэлъам, теллекомуникацІэм и каналхэмкІэ хьыбар зэрызэрагъакІуэм кІэлъыплъ, электросвязьм и каналхэмрэ пощткІэ ягъэхьхэмрэ кьапщІэ-тэ хьунущ терроризм щІэпхьаджагъэхэр зэралэжьа щыкІэм, ахэр зыгъэхьэзырахэмрэ зылэжьаХэмрэ кьыщІагъэщын, терроризм щІэпхьаджагъэхэр кьамыгъэхуэн папщІэ;

- зи мылькуу щытым емыльытауэ, Іуэхущ1апІэхэм я транспортыр, хэхауэ щыхьэныкъуэм деж - цІыху щхьэхуэхэм ейхэр кьагъэсэбэп хьунущ икІэщІыпІэкІэ медицинэ дзэзыпхьыгъэхьэхуэхэр зыхуафащэ Іуэхущ1апІэхэм ирашэлІэн, терроризм щІэпхьаджагъэ зэхащІыкьауэ папщІэ, апхэдэ лэжьыгъэхэр щыкьубыдэн папщІэ, апхэдэ лэжьыгъэхэр щыкІуэ Урысейм Шынагъэуэнагъэмкі и федеральнэ кьулыкъущІапІэм и Управленэу КъБР-м щыІэм и унафэщ1-КъБР-м и оперативнэ штабым и Іэтащхьэ полковник Кменный С.Л.

Экстремистхэм яхь жэуапыр

Экстремизмым хиубыдэ Іуэхуэгъуэхэм ящІыщІ лъагъуныкъуныгъэр, ксенофобиер, национализмыр, фашизмыр, Урысейм и тхьцэ зыщужькІэм и лъэныкъуэкІэ мыхьэнэшхуэ зиІэ лъэпкъ, дин куэдкІэ щыщІэр кьимыдзэныр. Экстремизмым жылагъуэмрэ кьэралымрэ шынагъуэ кьатрегъэхьэ, цІыхум и хуитыныгъэхэр кьызэпеуд, кьэралым и демократиэм хабзэхэр кьегъэтасхэ. Абы кьыкІэжьІу терроризмым пэщІэтынымкІэ Урысей Федерацэм и лъэпкъ шынагъуэнагъэр кьызэгъэпэщымкІэ унэтІынигъэ нэхъыщхьэ дыдэм.

«Экстремизм Іу зэрыгъэІуэм и Федеральнэ закон №114-ФЗ-м и 1 статьям кьызэрыщІэлъэгъуамкІэ, экстремизмыр:

- Урысейм Федерацэм и конституцІэ лабжьэр залымыгъэкІэ зэхъуэкІынырыр, къэралым и щыналъэр зэкъуэдыныр;

- терроризмыр, кьинэмыщІ террорист Іуэхуэхэр утыкум щыгъэзэхэхуэнырыр;

- социальнэ, расэ, лъэпкъ, дин зэгурымыІуэныгъэр зэщІэгъэпІлъэныр;

- цІыхур зыхьихьэ социальнэ гупым, расэм, лъэпкъым, динкІэ е бзэкІэ зыщІыщІ, диным зэрыхущІытыр щыгъэзэхэныр, адрейхэм егъэфІэкІынырыр е зэфІэкІ зэрыбгъэдэмыльтыр гъэІуныр;

- цІыхур, гражданиныр зыхьихьэ социальнэ гупым, расэм, лъэпкъым, динкІэ е бзэкІэ зыщІыщІ, диным зэрыхущІытыр тещІыхьауэ абы и хуитыныгъэр, щхьэхуитныгъэр, законкІэ и сэбэп зыхэлъхэр кьызэпыдыныр;

- цІыхухэм хэхьыныгъэхэмкІэ яІэ хуитыныгъэхэмрэ референдумым хэтынымкІэ я хуитныгъэмрэ залымыгъэкІэ е апхэдэ залымыгъэ кІэлъыплъэрахьэну яГэшынэуэр кьызэпыдыныр, Іэ зэрагъэшІэжьар щыкІэр хэІущІу щыщІыкІэ зэрыщІэну ягъэшынэуэр, къэралым органхэм, щІыпІэ унафэр зезыгъэкІуэу органхэм, хэхакІуэ комиссэхэм, жылагъуэ, ерыскьыкІэ кьызэрэгъэпэщымкІэ, хьэпшІэ зэрыщІэнымкІэ, нэгъабэ мэз лъапэхэм гектар 1953-м мафІэс 19 кьыщыхъуати, зрамыгъэубгъуу псори псынщІэу яГэункІыфІащ. Іуэху мыщхьэпэхэр щыхэкІащ мэкъумэш щІапІэхэм лыгъэ зэрарадзам, тхьэмпэхэр, кІэрыхьбжьэрыхухэмрэ пхъэнкІиймрэ зэрагъэсам. Илъэс кІуам езы мэзхэм мафІэс кьыщагъэхьакъым.

Иужькіэ зи нэхъыжь Іэнатіэхэм я Іуэхухэр зыхуэдэр зэпкърахьу зэхьыхьэм кьыщыпсэльащ Бахьсэн, Май, Шэрэдж мэз хозяйствэхэм я унафэщ1хэу Казумов Садыхь, Кислицин Александр, Мокаев Даниял сыма.

ЗэІущІэм кьрикІуар щызэхилъхьэжьым, Къэбэрдей-Балъкъэрым мэз хозяйствэмкІэ и къэрал комитетым и Іэтащхьэ Мэшыкъуэ Хьэсэнэй кьыкигъэщащ мэзхэм я кьулеягъэр хуэмэным, гъэбзагъэным, зэгъэзэхуауэ кьэгъэсэбэпным, мафІэсхэм яхуэсакъыным хуэунэтІауэ дяпэкІи кьалэнэшхъуэ кьаззрыпэщІыпІ.

- 2011 - 2015 гъэхэм КъБР-м и мэзхэр мафІэсхэм зэрыщ1ахьэмэнр, «2011 - 2020 гъэхэм КъБР-м и мэз хозяйствэм зэрызэиужьынр» республикэ программэ хэхахэр дгъэхьэзырын икІи кьеДгъэщтэн хуейш. Федеральнэ бюджетым щыщ субвенцэу сом мелуан 47,2-р, республикэм ейуэ сом мелуани 5 мы илъэсым тхухахынущи, ахэри, нэгъуэщІ мылъкухэри фейдэ пылъу кьызэрагъэсэбэным кІиІауэ дыкІэльыплъынущ, - къигъэльэгъуащ абы. Къэрал комитетым и тхьэмадзэм и Іуэхущ1апІэм хьихьэ Іэнатіэхэм я лыкІуэхэм пщэрыльІ ящищІащ мы гъэм кьыхалъхьа Мэзхэм я дунейпсо илъэсымрэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и мэз лэжьакІуэхэм я зи чэзу 4-нэ съездымрэ хуэфащэу зыхуагъэхьэзырынущ.

ЗэІущІэм хэтащ къэрал комитетым и коллегием щыщ- зи, и кьудамэхэм ягъэзащІэ я мэз хозяйствэхэмрэ я унафэщ1хэр, ирагъэблагъэ Іэщ1агъэлІхэр.

ХЬЭЖЫКЪАРЭ Алик.

Гу зылъытапхъэхэр ягъэбелджылы

● Шынагъуэншагъэ

Урысей МЧС-м и Іуэхущ1апІэ нэ хьыщхьэу КъБР-м щыІэм щекІуэкІащ республикэм и зыгъэлІэныкъуэ комиссэм 2010 гъэм и лэжьыгъэм кьыриІуахэм щыхэпльэжа, дызыхьыха 2011 ильэсым кьапэщІэт кьалэныщІэхэр щаубзыхуа зэІущІэ. Ар иригъэкІуэкІащ КъБР-м и Правительствэм и Унафэщ1ым и къуэдзэ, зыгъэлІэныкъуэ комиссэм и унафэщІ Уянаев Казым.

КъБР-м и кьалэ, муниципальнэ куейхэм щыІэ комиссэхэм зэрагъэлІэныкъуэ планхэр зэрыщэхагъэувам, щыІуэпс, техноген щытыкІэ кьызэрымыкІуэ кьэхъуэ хьужькьуэмэ, щыхуэкор зрашэ лІэну, зыщІагъэззэгъэну щыІэпхъэ зэраубзыхуам кьызэхэхэр щыгъуазэ ищІащ республикэм комиссэм жэуап зыхь и секретарь **Усков Сергей**. Къэбгъэ лъагъуэмэ, КъБР-м Щэнхабзэмкі и министерствэм Мылъку, щэнхабзэ лъапІэнигъэхэр кьыхэхьныжьІэ и эксперт комиссэм хуей хьумэ, апхэдэ лъапІэныгъэхэр Налшык кьалэ зэрыдагъэІэпэхьуклыну план зэхэнгъэващ икІи утыку кьрихьащ.

Абы кьызэрыхигъэщамкІэ, Кьыщэрымыкіуэ щытыкІэхэмкІэ Іэнатіэм, ЛПСС-м я Іуэхуэхэмкі Кавказ Ищхьэрэ щІыналъэ центрым уэсукъуэхэм гугъуехьхэр кьрикІуэ хьужькьуэмэ, цІыхухэр, щыпІэр абы щІыхьэмкІэ кьызэгъэпэщыным теухуа едгъэнэгъэ-гъэсэныгъэхэр дыдэрэ щытмэ ягурыкІуэныгъэ. Гражданин зыхьхуэмэжьныгъэм, щытыкІэ кьызэрымыкІуэм цІыхухэмрэ щІыпІэмрэ щыхьумэныр, мафІэс шынагъуэншагъэхэр кьыщІэзэгъэпэщыным я лъэныкъуэкІэ Іуащхьэмахуэ муниципальнэ куейм и лэжьыгъэр жэпуэгъуэм кьипщІытэнущ.

Апхэдэдэуи егъэджэныгъэхэр щрагъэкІуэнынущ Бахьсэн, Май, Тэрч, Іуащхьэмахуэ куейхэм. Щэрэдж, Дзэлыкъуэ куейхэм зэкъуэт зыхь и секретарь яІэнатІэ.

Налшык кьалэм яГэпэхьуэ Іуэхугъуэхэр кьыщыІэзэгъэпэщыныр зэрызэтеуХуам кІэщІу кьиутеувыщІ щІыпІэ администрацэм и Іэтащхьэм и къуэдзэ **Кладько Игорь**.

КъБР-м узышагъэр хьумэнымкІэ и министрым и къуэдзэ **Ацкъан Ратмир** теспэлъыхьащ щытыкІэ кьызэрымыкІуэм щІыхьэр ягъэлъэпхъуэн зэрыщІэнымкІэ, ерыскьыкІэ Ищхьэрэ ПІэ-м и гидротехникэ хуэунигъэхьэм ныкьуасанигъэ ягъуэт хьужькьуэрэ псыр кьиумэ, щыхуэхэр а щІыпІэм игъэлъэпхъуэным зэрыбгъэщІам теухуауэ кьэпсэльащ Щэрэдж районым администрацэм и тхьэмадзэм и къуэдзэ **Тогузаев Юсуп**.

ЗэІущІэм кьыщаІэта Іуэхугъуэхэр кьыщІэзэгъэпэщыныр зэрызэтеуХуам кІэщІу кьиутеувыщІ щІыпІэ администрацэм и Іэтащхьэм и къуэдзэ **Кладько Игорь**.

КъБР-м и оперативнэ штабым и Іэтащхьэ **Надежин Михаил** щыщІэныгъэхэм кьыриІуауэ, ерыскьыкІэ кьызэрэгъэпэщымкІэ Іуэхуэ зэгурыІуэныгъэхэр зэращІыпІэм, щІэнигъэхэм зэрыщІэнымкІэ, нэгъуэщІ Іуэхугъуэхэр зэрыщІэнымкІэ, Щэрэдж Ищхьэрэ ПІэ-м и гидротехникэ хуэунигъэхьэм ныкьуасанигъэ ягъуэт хьужькьуэрэ псыр кьиумэ, щыхуэхэр а щІыпІэм игъэлъэпхъуэным зэрыщІэщІам теухуауэ кьэпсэльащ Щэрэдж районым администрацэм и тхьэмадзэм и къуэдзэ **Тогузаев Юсуп**.

ЗэІущІэм кьыщаІэта Іуэхугъуэхэр кьыщІэзэгъэпэщыныр зэрызэтеуХуам кІэщІу кьиутеувыщІ щІыпІэ администрацэм и Іэтащхьэм и къуэдзэ **Кладько Игорь**.

УАРДЭ Жантинэ.

● ЗэІущІэхэр

ЗэфІагъэкІахэм арэзы къащІ

къэтхутащ. Ныкъусаныгъэхэр ягъэзэкІуэжьын папщІэ, тхылъу 43-р яхуэттхащ, административнэ къуанщагъэ зыльэжьаХэм яхуэтхэзауэ протоколу 95-р дгъэхьэзыращ, зэранщІакІуэу 94-р жэуапым етІэнІащ, сом мин 83,7-кІэ детхьэкъуащ. Къищынэмыщ1ауэ, щхьэзыфІэфІхэм сом мелуани 2,5-р едгъэшынын щхьэкІэ, республикэм и хабзэхьумэ Іэнатіэхэм Іуэху 7 еттащ, - кьыхигъэщащ къэрал комитетым и унафэщ1ым и къуэдзэм. - Мэзымкі я законодательствэм кьызэригъэувам тету едгъэкІуэкІа аукционхэм япкъ иткІэ, гектар 1417-м щІигъу зыубыд, мэз Іыхьэу 119-рэ зэгурыІуэныгъэ зыхудилэхэм бдджэнду еттащ. Абыхэм ящыщу гектар 56,83-м зыгъэпсэхупІэхэр щаухэнущ, 455,4-м мэкъумэш къэкІыгъэхэр щагъэкІынущ, 94,8-м мэз шхынигъуэхэмрэ уда хущхъуэхэмрэ щагъэхьэзырынущ, 721,4-м щІэнигъэкъутэнигъэ, хэзыгъэгъуазэ лэжьыгъэхэр щрагъэкІуэкІынущ, гектар 81,3-м мэз плантацэхэр щыхэрахьэнущ, нэгъуэщІ Іуэхугъуэхэри зэфІагъэкІынущ. ЗэгурыІуэныгъэхэм ящыщу 109-р къэралым ирагъэтхащ, мэзхэр зэрызрахьэнымрэ теухуа проект 48-рэ къащтащ, адрей 15-м иджыпсту хоплъэ. Мэзхэр кьызэрагъэсэ

Зи пшынэ бзэрабзэмкIэ псэр зыгъэгуфIэ

УФ-м, КъБР-м я цIыхубэ артисткэ Къашыргъэ КIурацэ къызэралъхурэ илъэси 110-рэ ирокъу

Макъамэтх Iэщ1агъэм зезыгъэужьа

Пасэ зэманым щыщIэдзауэ адыгэ дзэпкъым кьыдогъуэгурыкIуэ макъамэр, пэжыгъэм зэрыгъэлъэщ къарууэ, гуфIэгъуэр екIуу ирыдихыу, зыгъэпсэхугъуэм деж и гукъыдэжыр къриIэту. Ар кьуэщ нарт эпосым, Ашэмэз игъэбзэрабзэ бжьамиим щыхуэхэм насып къахудокIуэ, макъамэм дунейр зэрыдзэпсIэращэм и щыхьэту, абы зэрепщэу щIым и хъугъуэфIыгъуэхэр сэтей кьохъу. мамырыгъэр щытепщэ дунейр зэщIогъагъэ.

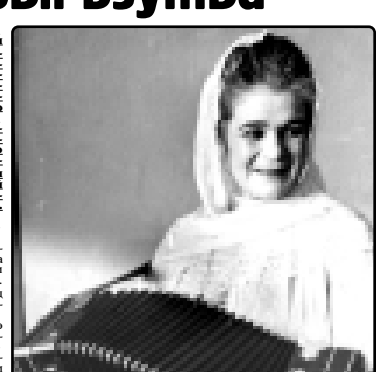

УэРЭДЖЫIАКIУЭХЭМ джэгуакIуэхэм, музыкантхэм щыгубзор хуагасэ зэрыгъэпсыгъуэ лъагэуным, кьызыхэкIа лъэпкъым, абы и тхыдэм, и гуащIэм пщIэ хэущIыным. Адыгэ лъэпкым кьызэкIащ макъамэ Iэмэпсымэ зэмылIыжьыгъуэзэм гъуэзэджэу еуэ, щIыхубэ уэрэдэр зыгъэзащIэщIыху гъэщIэгъуэнхэр. Апхуэдэущ, псалъэм папщIэ, усакIуэ икIи иЩэ уэрэджьыIакIуэ Папщ1э Бэчмырзэ, уэрэдус икIи джэгуакIуэ Хъэхъупащ1э Амыкъан, Къэжэр Индрис, нэгъуэщI куэдИ. Абыхэм ящыщ зыщ и зэфIэкIкIэ ди къэралым и щIыпIэ куэдым кьыщащIыхуауэ щыта, Къэбэрдейм и макъамэ хуэмдзэм псэуху хуэлажьэ, РСФСР-ми КъБАССР-ми я щIыхубэ артисткэ, пшынауэ Iэзэ Къашыргъэ КIурацэ.

КIурацэ Къуэшырыкъуей (иджы Кэнжэ) къуажэм 1901 гъэм, пхъащIэ Тамбий Исмэхьилрэ унэгуащIэ Пэщхьанрэ я унагъуэм кьыщалъхуащ. Зэрыкубийрэ ар лъэпкъ макъамэхэмрэ кьафэхэмрэ дахьэхьырт. КIурацэ и адэр щIэхщIэхьыурэ Напшык кIуэрт, зэрыштэжьи Iэмэпсымэ зэхуэмыдэхэр бэзэрым кьыщищэхун папщIэ, накьыгъэ шыгъажьхэм епльыну, и къуэхэри гъуэ щищ щыIэ. Исмэхьилрэ я дапъхуэхэмрэ якIолъыпIуу пщIантIэм кьыдэнэ хьыджэбзхэр бгым дэкIуейрт, Напшыкрэ абы щекIуэкI шыгъажьэмрэ жьыжьу нэхъ мыхъуми зрагъэпъагъун папщIэ. Арщхьэкlэ уэн хужь зыгъэ фIэкIа я нэм кьнубыдыртэкьым. Зэшыпхъухэм кьуэкIуэнэжрати, я зэш трагъэууэ уэрэдхэр жаIэрт, кьафэрт. Абдежым щегъэжьауэ нэрылъагъурт КIурацэ зэчий зэрыбгъэдЪыщ, зэ фIэкIа зэхимыхьуу уэрэдхэр, пшынатIэр и гум ирибыдэрт.

Абы гу лъитащ и адэм икIи зы махуэ гурым щIэтащ бзэрым Iэпипщ1 зиIэ пшынэ щIыкIу кьыщыхуищэхуащ. Абы щыгъуэ КIурацэ зэрыгуфIар пхужьмыIэным хуэдизщ. И адэ шыпхъу Хьанинэ и пшынэм ещхьыркъабзэ, ауэ нэхъ щIыкIу пшынэр ильэсибгъу зи ныбжь сабийм кьинпхъуатэри, жыг хадэм илъэдащ. Пэмахуэ пщрадджажьэ уэфIым балий жыгым и лъабжьэм щIэIыхьсхащ, пшынэ Iэпэхэр трепIытIэ, абы кьИыкI макъыр зигу иримыхьэ. КIурацэ зигуоп. И адэр кьащIыдыхьэшхыпу кьэпшып кьута кьыхуищэхуауэ кьызыщIыхьуа сабийм пшынэ щIыкIр хьIфIедзэри, унэм щIопльэдзэж. Зыгъэпсэхугъуэ махуэт, и адэр лэжьапIэ мыкIуауэ дэсти, и пхъум и гъуэсу хадэм ирохьэ, пшынэ Iэпэхэр гъуэрэ гъуэрэ трикъуэзуэрэ макъ дахэ кьыззриIукIыр ирегъэлъагъу.

Сэ пшынэм сеуэу сызыхуэкI макъамэхэр кьыщыдгъэмыгъуэткIэ, сыгъырт, - игу кьиргъэкIыжырт КIурацэ. - ИкIэм нкIэжьым, си адэр кьыздэIэпыкIыуэрэ, «Къафэ» макъамэ щIрыIуэр кьизгъэкIыфу зезгъэсащ. Ар сытым хуэдиз гуфIэгъуэт!- КIурацэ и адэ шыпхъум хьэщIэбз щыкIм кьриг1ащIэрт адыгэ лъэпкъым къыщымыкIэ. Ящ1эр хьэпшынэ щIыкIыгъэ КIурацэ. Адыгэ тхыдэм кьыдогъуэгурыкIуэ макъамэр, пэжыгъэм щIыкIыгъэ гъэлъэщ къарууэ, гуфIэгъуэр екIуу ирыдихыу, зыгъэпсэхугъуэм деж и гукъыдэжыр къриIэту. Ар кьуэщ нарт эпосым, Ашэмэз игъэбзэрабзэ бжьамиим щыхуэхэм насып къахудокIуэ, макъамэм дунейр зэрыдзэпсIэращэм и щыхьэту, абы зэрепщэу щIым и хъугъуэфIыгъуэхэр сэтей кьохъу. мамырыгъэр щытепщэ дунейр зэщIогъагъэ.

УэРЭДЖЫIАКIУЭХЭМ джэгуакIуэхэм, музыкантхэм щыгубзор хуагасэ зэрыгъэпсыгъуэ лъагэуным, кьызыхэкIа лъэпкъым, абы и тхыдэм, и гуащIэм пщIэ хэущIыным. Адыгэ лъэпкъым кьызэкIащ макъамэ Iэмэпсымэ зэмылIыжьыгъуэзэм гъуэзэджэу еуэ, щIыхубэ уэрэдэр зыгъэзащIэщIыху гъэщIэгъуэнхэр. Апхуэдэущ, псалъэм папщIэ, усакIуэ икIи иЩэ уэрэджьыIакIуэ Папщ1э Бэчмырзэ, уэрэдус икIи джэгуакIуэ Хъэхъупащ1э Амыкъан, Къэжэр Индрис, нэгъуэщI куэдИ. Абыхэм ящыщ зыщ и зэфIэкIкIэ ди къэралым и щIыпIэ куэдым кьыщащIыхуауэ щыта, Къэбэрдейм и макъамэ хуэмдзэм псэуху хуэлажьэ, РСФСР-ми КъБАССР-ми я щIыхубэ артисткэ, пшынауэ Iэзэ Къашыргъэ КIурацэ.

КIурацэ Къуэшырыкъуей (иджы Кэнжэ) къуажэм 1901 гъэм, пхъащIэ Тамбий Исмэхьилрэ унэгуащIэ Пэщхьанрэ я унагъуэм кьыщалъхуащ. Зэрыкубийрэ ар лъэпкъ макъамэхэмрэ кьафэхэмрэ дахьэхьырт. КIурацэ и адэр щIэхщIэхьыурэ Напшык кIуэрт, зэрыштэжьи Iэмэпсымэ зэхуэмыдэхэр бэзэрым кьыщищэхун папщIэ, накьыгъэ шыгъажьхэм епльыну, и къуэхэри гъуэ щищ щыIэ. Исмэхьилрэ я дапъхуэхэмрэ якIолъыпIуу пщIантIэм кьыдэнэ хьыджэбзхэр бгым дэкIуейрт, Напшыкрэ абы щекIуэкI шыгъажьэмрэ жьыжьу нэхъ мыхъуми зрагъэпъагъун папщIэ. Арщхьэкlэ уэн хужь зыгъэ фIэкIа я нэм кьнубыдыртэкьым. Зэшыпхъухэм кьызэнэжрати, я зэш трагъэууэ уэрэдхэр жаIэрт, кьафэрт. Абдежым щегъэжьауэ нэрылъагъурт КIурацэ зэчий зэрыбгъэдЪыщ, зэ фIэкIа зэхимыхьуу уэрэдхэр, пшынатIэр и гум ирибыдэрт.

Абы гу лъитащ и адэм икIи зы махуэ гурым щIэтащ бзэрым Iэпипщ1 зиIэ пшынэ щIыкIу кьыщыхуищэхуащ. Абы щыгъуэ КIурацэ зэрыгуфIар пхужьмыIэным хуэдизщ. И адэ шыпхъу Хьанинэ и пшынэм ещхьыркъабзэ, ауэ нэхъ щIыкIу пшынэр ильэсибгъу зи ныбжь сабийм кьинпхъуатэри, жыг хадэм илъэдащ. Пэмахуэ пщрадджажьэ уэфIым балий жыгым и лъабжьэм щIэIыхьсхащ, пшынэ Iэпэхэр трепIытIэ, абы кьИыкI макъыр зигу иримыхьэ. КIурацэ зигуоп. И адэр кьащIыдыхьэшхыпу кьэпшып кьута кьыхуищэхуауэ кьызыщIыхьуа сабийм пшынэ щIыкIр хьIфIедзэри, унэм щIопльэдзэж. Зыгъэпсэхугъуэ махуэт, и адэр лэжьапIэ мыкIуауэ дэсти, и пхъум и гъуэсу хадэм ирохьэ, пшынэ Iэпэхэр гъуэрэ гъуэрэ трикъуэзуэрэ макъ дахэ кьызэриIукIыр ирегъэлъагъу.

Сэ пшынэм сеуэу сызыхуэкI макъамэхэр кьыщыдгъэмыгъуэткIэ, сыгъырт, - игу кьиргъэкIыжырт КIурацэ. - ИкIэм нкIэжьым, си адэр кьыздэIэпыкIыуэрэ, «Къафэ» макъамэ щIрыIуэр кьизгъэкIыфу зезгъэсащ. Ар сытым хуэдиз гуфIэгъуэт!- КIурацэ и адэ шыпхъум хьэщIэбз щыкIм кьриг1ащIэрт адыгэ лъэпкъым лъагапIэщIэм тезыгъэува Мэмэт Мухьэмэд. Абы и лэжьыгъэр нэмыщIамэ, Къуэжь Мадинэ, ГъукIэ Анжелэ, Къашыргъэ Мадинэ, Тхьэгъэзит Омсанэ сымэ щIэблэм кьазэмыкIынкIи хьунт. Иджыйрей ди пшынауэхэм Бах и Iэдакъэщ1экIэхэр зыгъэзащIэ, нэхъ макъамэ гугъу дыдэри дунейпсо утыкуихуэм зэрырахьэфын зэфIэкI ябгъэзэлъIу, Пшынауэ ныбжьщIэхэм пшынэр гъуэзэджэу ягъэбзэрабзэ, макъамэ Iэмэпсымэр егъэлеяуэ ефIэкIуащ. Ауэ...

Мис а «ауэ»-м щхьэхуэу тепсэлъыхьыпхъэщ. Сыт Къашыргъэ КIурацэ «КIурацэ» зыщIыжыр? Хэти жиIэнщ: и пшынэ еуэкIрщ. Абы щэч хэлъкым. Ауэ сыт абы кьикIыр? Iэпэхэм я псынщIагъыра? Макъамэр напIэщIэм кьызэриубыдыфра? ИгъэзащIэ макъамэхэм я куэдагъра? Апхуэдэу щыхьэкIи, зы кьафэ фIэкIа емыуэрэ ар уи гум кьинэу игъэзащIэу пшынауэ дапщэ урихьэлIэрэ. Япэм щыIэхэми иджыйрей пшынауэхэми КIурацэ кьахощ и макъ зэхэуухуэнэкIамкIэ, макъамэр зэрывардэмкIэ. Абы и кьафэхэр, уджжэр IэпэхъуамбиплIым пшынэм кьрагъэкIыу уи фIэщ пхуэзэщIыкрхъым, дэтхэнэ зы нотэми нотэ куэд дыдэ щIэгъэпщкIуащи. Макъамэ узыIэпызышэм укъэфочу утыкум укьуришуэм и закъуэкьым, абы пшынэкьрыкI гугъуэм псэр и кьуэдзэ.

Ищхьэкlэ зи гугъу сщIа «ауэ»-м ехьэлIащ иджыпсту жысIэнури: иджырей пшынауэхэм я макъамэм сыкьыдэфэфырыкьым сэ. Сыт щхьэкIэ? Ар кьыжьэкIыу сэ хьэсэлъэгъэ (адыгэхэм кьэл мыхъумыщIэ зэрытхуэхъуауэ) дыдейр псынщIэу тIэщIэхужу нэгъуэщI лъэпкъхэм ейр кьызэрытщтэрщ. Псалъэм папщIэ, ди адыгэ фащэр яфIэфIыпсу кьызэкъхэм. Дэ-щэ? А щыгъыныгъуэр Кавказым щыпсэу лъэпкъ псоми яйм и дахагъкIэ кьыщхьащIыкIми, махуэщхуээм нэхъ мыхьуми ар щытIагъэр кьым. Апхуэдэ дыдэщ пшынальэм и Iэхурри.

Кьашыргъэ КIурацэ адыгэхэм кьахуигъэнар и макъамэ Iэмэпсымэ еуэкIэ дахэм и закъуэкьым, атIэ пшынэмкIэ уи гупсысэр зэрыIуатэ зэрыхьу щыкIэри наIуэу кьигъэIэпэгъэн хуэфIэкIащ. Сэ мыIэ-мытIэу кьыхэсэльхьат мазэм зэ нэхъ мыхъуми «КIурацэ и дерсхэр» нэтынкэр, Кьашыргъэм и Iэщ1агъэм и лъабжьэр щыIэпкрахэхэр, радиоми телевидеНэми щрагъэкIуэкIыну. Радиом и музыкэ редакторэу ильэс куэдкIэ лэжьа Сэкрэк Хьэсэн макъамэ я нэтынхэр егъэIуэну зэхигъэувэрт. Щ1эх-щ1эхьыурэ радиом кьитырт Къашыргъэ КIурацэ, Тенджыз Нэиб, Бырмэмыт1 Гуащ1экъарэ сымэ, нэгъуэщIхэми я пшынальэхэр. Сыт-тIэ иджы кьэхъужжр?

Телевизорым нобэ кьит уэрэд цыкIуфIкIуэхэм зэззэмысэ КIурацэ игъэзащIэ кьафэхэр кьащIыхэхуэкIэ согуфIащ1эри, щхьэ цIыхубэм сеГуорэ жьэIэ: «Маржэ хъужьхэзи адыгэхэ, ипэкIэ дыкIуэтэн щхьэкIэ, Iэмал имыIэу дызэплъэкIыжьи, лъэпкъ хъугъуэфIыгъуэм щыщхэр кьызэтщтэн хуейщ. Пшынэ еуэныр адыгэ щэнжабзэм, гъуэзджэм и зы Iыхьэщ. КIурацэ кьызыхэкIа лъэпкъым, абы и щIэинар ихъумэн хуейщ. Дэ зэи зыщыщдгъэгъупщэ хъунукъым дызэрыадыгэр, дгъэкIуэдыныкIэ Iэмал зимыIэ лъэпкъ щэн хабзэ бей кьызэрыддэгъэгъуэрэр».

Зыгъыжар
ГЪУРФ Белл1щ,
Къэбэрдей-Балькъэр радиом и къудамэм и унафэщI.

ЛIэщIыгъуэхэм я цIыху

1930 гъэхэм и кIэм Къэбэрдей-Балькъэр радиокомитетым хабзэу къригъэжьауэ нэхъ къуажэ инхэм щагъэхьэзыра нэтынхэр радиокIэ ирагъэкIуэкIырт.

ДИ КОЛХОЗ правленэм и унэм дежщIэ кIей жыгыщхитIым я щIагъым зы пшыхьэщхьэ гуэрым кьуажэдэсхэр щызэхуос. СтIолым бгъэдсэц ди Кэнжэ кьуажэм щыщ радиом и диктор Тэтэр (Безрокъуэ) Хужь. Абы и сэмэгурагъкъумкIэ кьыбгъурысщ Къашыргъэ КIурацэ и пшынэр иМыIыкIу, адэкIэ накьыраплIэ Ашуровыр, бэрэсэнаУэ Исаковыр, РадиокIэ кьатыну концертым хэтыну Къэхъун кьынкIрИ къэкIуахэщ адыгэ уэрэдыкъхэр жызыIэ Хьэхъупащ1э Амырхъан, абы и ныбжьэгъухэу Тхьэгъэлэджымрэ Нэзранымрэ.

Хужь кьуажэм тепсэлъыхьа иужь, кIэщIу кьопсалъэ колхозым и унафэщIхэу Блэныкъ Темыркъан, Гуэщей Хьисэ сымэ. КIурацэ зи пашэ триор яПэу адыгэ кьафэхэ, абы кьыкIэлъыкIуэу макъамэхэм, пшынальэ зэмылIэужьыгъуэхэм йоуэ. ЕдаIуэхэр абыхэм Iэгуауэ инкIэ Iуощ1э.

1930 гъэм и пэщIэдзэхэм Къэбэрдей-Балькъэрым щихдзэ и лъэныкъуэкIэ зеужь, Iуэхуфl куэдхэр къыщохъу. Кьуажэхэм, кьалэхэм кьэфаКIуэ, уэрэджьаIыкIуэ гупхэр къыщызэрагъэпэщт. Къэбэрдей-Балькъэр автоном областым, ар зыхыхьэ Кавказ Ищхьэрэ крайм олимпиадэхэр, епльныгъэхэр щекIуэкIырт. Абыхэм хэтащ самодеятельнэ артист куэд. Олимпиадэхэу Ростов, Псыхуабэ, Налшык щекIуэкIахэм Къашыргъэ КIурацэ мыхъ-мытIэу щытхъу хэтащ.

1939 гъэм Къэбэрдей-Балькъэрым щагъэуват артистхэм папщIэ республикэм щIыхь зиIэ и цIэ лъапIэр. Япэ дыдэу «Къэбэрдей-Балькъэрым щIыхь зиIэ и артист» цIэр зыфIащадхэм ящыщ зыщ Къашыргъэ КIурацэ. Зауэ ильэсхэм и гупыр и гъусэу абы концертхэр ди къуажэхэм щитащ.

Къашыргъэ КIурацэ адыгэ лъэпкъ цIыхубэ макъамэм куэд хуилэжьащ. Абы и цIэр фIыкIэ ди цIыхухэм илъэс Iэджэ хуЪуэу жаIэ икIи жаIэнущ, и зэфIэкIыр лъэпкъым хуигъэлэжьащ.

ХЬЭХЪУПАЩIЭ Хьэжбэчыр,
УФ-м, Адыгейм, Къэрэшей-Шэрджэсым гъуэздджэхэмкIэ щIыхь зиIэ я лэжьакIуэ, Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и цIыхубэ тхакIуэ.
2001 гъэ

Унагъуэхэм гуфIэгъуэр ирахьэу

Къашыргъэ КIурацэ игъэзащIэ макъамэхэр кьаиг щымыIэу пленкэм трезгъэтхауэ радиом и фондым хэльщ.

СЭ фIЫУЭ соцIэж 1957 гъэм КIурацэ радиом кьызгъэбгъэтауэ зэрыщытар. Пшынауэ цIэрыIуэр кьыщIэсшэну сыкьыщыщIэкIам ар зы лIы гуэрым и гъусэу щытт, тIури гьыуэ. Сыкьилъагъури, КIурацэ жиIащ: «Хъэсэн, мыр балькъэр пшынауэ Iэзэ Къазиев Билащ1. Хъунумэ, си пIэкIэ мыкIи и макъамэхэр егъэтх». Апхуэдэу КIурацэ и фIыщIэкIэ радиом щедгъэтхат фондым къыхэна балькъэр пшынальтхур.

Иужь дыдэу Къашыргъэр сэ радиом кьызщезгъэблэгъар 1967 гъэрщ. Абы щыIэ Налшык къэкIуат «Мелодия» макъамэтх Iуэхущ1апIэм и къудамэу Тбилиси щыIэм и лэжьакIуэхэр. Абы кьыдигъэкIащ КIурацэ и пшынальэхэр зытет пластинкэу 20. А илъэс дыдэм ди Iуэхущ1апIэм щхьэкIэ ахэр зыIэрызгъэхьащ икIи щIэ-щIэхьурэ ди радиом хьет, унагъуэ къэгуфIэгъуэр ирахьэрэ Къашыргъэ КIурацэ и гуащIэр цIыхухэм щамыгъэгупщэу.

СЭКРЭК Хьэсэн,
СССР-ми телевиденэмрэ радиовещанэмрэ я отличник.
1986 гъэ

Пащтыхь гуащэм хуэдэт

«И ПШЫНЭР мобэрабзэ», - жаIамэ, пшынауэм дежкIэ щытхъущхуэт. КIурацэ макъэр зэIущэу кьыщыщхьурт. Щхэу гуэр хэль мы Iэзагъэм жьIэнути, Iэмэпсымэрэ Iэпэхэри болъагъу. Ауэ кьыбгуроIуэ яп1э къэсым и насып кьымыхьыи а цIыхум зэрыхэльщ. Пэжыр жьIэнымэ, гъуэздджэм и фIыпIэр къызэрыхьу щIыкIэр сыт щыгъуи цIэхуэу къэнэну кьыщIэкIынщ.

Урысейм щIыхь зиIэ и артисткэ Iэлэнау Быщ1э игу кьигъэкIыжьырт: Къашыргъэ КIурацэ актрисэ гъуэзэджэт. Сыт хуэдэу дахэу кьихьэрэт ар сценэм! Пащтыхь гуащэм хуэдэт! Сэ зэи сльэгъуакьым абы и бостейр упщIыжьауэ, сэхуэнльыр егъолеяуэ кIэрыльу, и пшынэр кьыфIэмыIуэхукьыфIэмыIуэхуу иБыгыуэ. Ар зэи къмыхъунт! КIурацэ актрисэ телъыджэу щIыжьыСэм аращ и щхьэусыгъуэр.

Хуэфащэу щIыху зэщIэкъуат мы бзылъхугъэр. Езыр лъагэт, дахэу зихуапэрт, Iущт, псалъэ лей жиIэнуГжьым.

Щэнхабзэмрэ гъуэзджэмкIэ Къэбэрдей-Балькъэр колледжым щезыгъадж Къашыргъэ Мадинэ жеIэ: «КIурацэ лъэпкъ пшынэ уэрэдхэр зэмылIужьыгъуэ щIыкIэ ящыщ зыщ и артист. Абы и щIэныр щIэныгъэ зэрыгъэлъагъуу, щIыхь зиIэ и артист. Абы и щIэныр щIэныгъэ зэрыгъэлъагъуу, щIыхь зиIэ и артист» цIэр зыфIащадхэм ящыщ зыщ Къашыргъэ КIурацэ. Зауэ ильэсхэм и гупыр и гъусэу абы концертхэр ди къуажэхэм щитащ.

Къашыргъэ КIурацэ адыгэ лъэпкъ цIыхубэ макъамэм куэд хуилэжьащ. Абы и цIэр фIыкIэ ди цIыхухэм илъэс Iэджэ хуЪуэу жаIэ икIи жаIэнущ, и зэфIэкIыр лъэпкъым хуигъэлэжьащ.

ХЬЭХЪУПАЩIЭ Хьэжбэчыр,
УФ-м, Адыгейм, Къэрэшей-Шэрджэсым гъуэздджэхэмкIэ щIыхь зиIэ я лэжьакIуэ, Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и цIыхубэ тхакIуэ.
2001 гъэ

Ахэр си гъуазэт

Пшынауэ Iэзэхэу Къажэр Индрис, Казиев Билал, Къашыргъэ КIурацэ, Тlэш Лакlушкэ сымэ я гуащIэр мыхъуамэ, сэ композитор сыхьуну къыщIэкIынтIэкъым. ФIы дыдэу слъагъурт абы-хэм я пшынальэхэм седэIуэн, мандалинэм ахэр къизгъэкIыну яужь сихьэрт, Арщхьэкlэ сакIэлъысыным куэд дыдэ хуейт.

ЦIЫХУБЭ макъамэ Iэмэпсымэхэм еуэхэм я самодеятельнэ оркестр Пионерхэм я унэм (иджы Сабий творчествэмкIэ унэм) щылажьэм сыщыхэтым, сэ абыхэм куэдрэ сахуэзэрт, зэгъусэу радио, телевиденэ нэтынхэм дыхэтт. Абы щыгъуэ радиом щрагъэтхьыфртэкьым, микрофонымIусу занщIэу кьэпсалъэу е макъамэ Iэмэпсымэм еуэу арат. Лъэ быдэкIэ мыува сэ схуэдэ музыкантым дежкIэ а зэIущIэхэм мыхьэнэуэ яIар иужькIэщ кьыщыгъугурыIуэжар.

Къашыргъэ КIурацэ нэхъ гъунэгъуу щыIэзэIущIэхуар 1954 гъэрщ, Ленинград консерваторэр кьэзыхьу ди республикэм кьыщызгъэзэжарщ. Къашыргъэ КIурацэ, Ашуров Тэнэхьум, Исаков Арон сымэ я триор фIыуэ слъагъу ансамбль хьуат. Ди щIыналъэм гъуэзджэм зыщекIуэ гупхэр къыщызэрагъэпэщт. Къэбэрдей-Балькъэр автоном областым, ар зыхыхьэ Кавказ Ищхьэрэ крайм олимпиадэхэр, епльныгъэхэр щекIуэкIырт. Абыхэм хэтащ самодеятельнэ артист куэд. Олимпиадэхэу Ростов, Псыхуабэ, Налшык щекIуэкIахэм Къашыргъэ КIурацэ мыхъ-мытIэу щытхъу хэтащ.

1939 гъэм Къэбэрдей-Балькъэрым щагъэуват артистхэм папщIэ республикэм щIыхь зиIэ и цIэ лъапIэр. Яп1э дыдэу «Къэбэрдей-Балькъэрым щIыхь зиIэ и артист» цIэр зыфIащадхэм ящыщ зыщ Къашыргъэ КIурацэ. Зауэ ильэсхэм и гупыр и гъусэу абы концертхэр ди къуажэхэм щитащ.

Къашыргъэ КIурацэ адыгэ лъэпкъ цIыхубэ макъамэм куэд хуилэжьащ. Абы и цIэр фIыкIэ ди цIыхухэм илъэс Iэджэ хуЪуэу жаIэ икIи жаIэнущ, и зэфIэкIыр лъэпкъым хуигъэлэжьащ.

ХЬЭХЪУПАЩIЭ Хьэжбэчыр,
УФ-м, Адыгейм, Къэрэшей-Шэрджэсым гъуэздджэхэмкIэ щIыхь зиIэ я лэжьакIуэ, Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и цIыхубэ тхакIуэ.
2001 гъэ

Къэбэрдейр Урысейм зэрыхыхьэрэ илъэс 400 щрикъум и гуфIэгъуэ махуэшхуэхэм Къашыргъэ КIурацэ хэтщ. *1957 гъэ*

ГущIагъущIэлъыр къэзытIэщIыф

Нартхэм я анэ Сэтэней. Мэлычыпхъ, Къашыргъэ КIурацэ. Адыгэ тхыдэм щызэпыщIауэ сльагъу щIыхубзщ ахэр. Нарт уэрэдхэм Сэтэней гуащIэр къыхощ щIыхуэхэр зыхуэхей зэфIэкIкIи ин зиIэ бзылъхугъэу. АтIэ хэт жиIэфын Къашыргъэ КIурацэ и пшынэм къиIукI макъамэхэр мытелъыджэу?! Мэлычыпхъу, и Iущагъыдмрэ и Iэзэгъыдмрэ хэмылъамэ, макъ зэщIэжьыуэхэр пшынэбзэ дахэ хъууэ КIурацэ хуэзекIэлъыхьынт?!

КЪЭБЭРДЕЙМ сыт зэманми иIащ пшынауэ Iэзэхэр, Къэжэр Индрис, Хьэщ1ъужь Хьунэ, Амщокъуэ Мухътар, Тlэш Лэкlушкэ, Тенджыз Нэиб, Пщ1ыхьэщIэ Мухьэжыр, Къуэдз Михаил, Мэкъуауэ Владимир, Амщокъуэ Сэфарбий, Хьэпакэ Заудин, Борий Линэ, Уэрэзей Лидэ сымэ. Ди гуапэ зэрыхъунщи, абыхэм ящыщ дэтхэнэ зыми и цIэр тхьдэм кьыхэнащ, зэфIэкI зиIэ, зи лъэпкъ гуэзджэм хэпъхьэнгъэ зэрыщIа цIыху гуащIафIэу. Гулъытэнщэу къэзгъэнафэныкъым адыгэ пшынэм и зэфIэкI щэхуэхэр кьызэIуэха, а макъамэ Iэмэпсымэр лъагапIэщIэм тезыгъэува Мэмэт Мухьэмэд. Абы и лэжьыгъэр нэмыщIамэ, Къуэжь Мадинэ, ГъукIэ Анжелэ, Къашыргъэ Мадинэ, Тхьэгъэзит Омсанэ сымэ щIэблэм кьазэмыкIынкIи хьунт. Иджыйрей ди пшынауэхэм Бах и Iэдакъэщ1экIэхэр зэрыгъэзащIэ, нэхъ макъамэ гугъу дыдэри дунейпсо утыкуихуэм зэрырахьэфын зэфIэкI ябгъэзэлъIу, Пшынауэ ныбжьщIэхэм пшынэр гъуэзэджэу ягъэбзэрабзэ, макъамэ Iэмэпсымэр егъэлеяуэ ефIэкIуащ. Ауэ...

Мис а «ауэ»-м щхьэхуэу тепсэлъыхьпхъэщ. Сыт Къашыргъэ КIурацэ «КIурацэ» зыщIыжыр? Хэти жиIэнщ: и пшынэ еуэкIрщ. Абы щэч хэлъкым. Ауэ сыт абы кьикIыр? Iэпэхэм я псынщIагъыра? Макъамэр напIэщIэм кьызэриубыдыфра? ИгъэзащIэ макъамэхэм я куэдагъра? Апхуэдэу щыхьэкIи, зы кьафэ фIэкIа емыуэрэ ар уи гум кьинэу игъэзащIэу пшынауэ дапщэ урихьэлIэрэ. Яп1эм щыIэхэми иджыйрей пшынауэхэми КIурацэ кьахощ и макъ зэхэуухуэнэкIамкIэ, макъамэр зэрывардэмкIэ. Абы и кьафэхэр, уджжэр Iэпэхъуамбиплlым пшынэм кьрагъэкIыу уи фIэщ пхуэзэщIыкрхъым, дэтхэнэ зы нотэми нотэ куэд дыдэ щIэгъэпщкIуащи. Макъамэ узыIэпызышэм укъэфочу утыкум укьуришуэм и закъуэкьым, абы пшынэкьрыкI гугъуэм псэр и кьуэдзэ.

Ищхьэкlэ зи гугъу сщIа «ауэ»-м ехьэлIащ иджыпсту жысIэнури: иджырей пшынауэхэм я макъамэм сыкьыдэфэфырыкьым сэ. Сыт щхьэкIэ? Ар кьыжьэкIыу сэ хьэсэлъэгъэ (адыгэхэм кьэл мыхъумыщIэ зэрытхуэхъуауэ) дыдейр псынщIэу тIэщIэхужу нэгъуэщI лъэпкъхэм ейр кьызэрытщтэрщ. Псалъэм папщIэ, ди адыгэ фащэр яфIэфIыпсу кьызэкъхэм. Дэ-щэ? А щыгъыныгъуэр Кавказым щыпсэу лъэпкъ псоми яйм и дахагъкIэ кьыщхьащIыкIми, махуэщхуээм нэхъ мыхьуми ар щытIагъэр кьым. Апхуэдэ дыдэщ пшынальэм и Iэхурри.

Кьашыргъэ КIурацэ адыгэхэм кьахуигъэнар и макъамэ Iэмэпсымэ еуэкIэ дахэм и закъуэкьым, атIэ пшынэмкIэ уи гупсысэр зэрыIуатэ зэрыхьу щыкIэри наIуэу кьигъэIэпэгъэн хуэфIэкIащ. Сэ мыIэ-мытIэу кьыхэсэльхьат мазэм зэ нэхъ мыхъуми «КIурацэ и дерсхэр» нэтынкэр, Кьашыргъэм и Iэщ1агъэм и лъабжьэр щIэIыхьсхащ, радиоми телевиденэми щрагъэкIуэкIыну. Радиом и музыкэ редакторэу ильэс куэдкIэ лэжьа Сэкрэк Хьэсэн макъамэ я нэтынхэр егъэIуэну зэхигъэувэрт. Щ1эх-щ1эхьыурэ радиом кьитырт Къашыргъэ КIурацэ, Тенджыз Нэиб, Бырмэмыт1 Гуащ1экъарэ сымэ, нэгъуэщIхэми я пшынальэхэр. Сыт-тIэ иджы кьэхъужжр?

Телевизорым нобэ кьит уэрэд цыкIуфIкIуэхэм зэззэмысэ КIурацэ игъэзащIэ кьафэхэр кьащIыхэхуэкIэ согуфIащ1эри, щхьэ цIыхубэм сеГуорэ жьэIэ: «Маржэ хъужьхэзи адыгэхэ, ипэкIэ дыкIуэтэн щхьэкIэ, Iэмал имыIэу дызэплъэкIыжьи, лъэпкъ хъугъуэфIыгъуэм щыщхэр кьызэтщтэн хуейщ. Пшынэ еуэныр адыгэ щэнжабзэм, гъуэзджэм и зы Iыхьэщ. КIурацэ кьызыхэкIа лъэпкъым, абы и щIэинар ихъумэн хуейщ. Дэ зэи зыщыщдгъэгъупщэ хъунукъым дызэрыадыгэр, дгъэкIуэдыныкIэ Iэмал зимыIэ лъэпкъ щэн хабзэ бей кьызэрыддэгъэгъуэрэр».

Зыгъыжар
ГЪУРФ Белл1щ,
Къэбэрдей-Балькъэр радиом и къудамэм и унафэщI.

Абхъазым и къыщхьэщыжакIуэхэр ягу къагъэкIыж

●Псапащ1э концерт

Шоджэнц1ыкIу Алий и щIэр зезыхьэ Къэбэрдей драмтеатрым и унэм мазаем и 26-м щекIуэкIащ 1992 гъэм абхъаз-курджы зауэм хэтахэм папщIэ къызэрагъэпэща псапащIэ концерт. Абхъазым щызэуа щIалэхэм я зэгухьэныгъэм и къызэрыгъэпэща пшы-хьым ирагъэблагъащ жылагъуэ дзжьакIуэхэр, зауэм хэтахэр. ди къуэш лъпкъым и щхьэхуитыныгъэм щхьэкIэ зи псэр зытахэм я Iыхьыхэр.

Къалмыкъ Жылэбий

- АБХЪАЗЫМ щызэуахэм икъукIэ лIыгъэшхуэ зэрахьащ, - жIащ зэIущIэр кы-щызэIуихым Адыгэ жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я Зэзыгъэ1у Советым и тхьэмадэ Къалмыкъ Жылэбий. - Ди лъэпкъыр ижь-ижьыж лъандэрэ лей къызытехьэм къыщIхьэщыжу къэкIуэкIащ икIи а хабзэм епщы-жакъым бгъуэгI гъэхэм я пэщIэдзэм я абхъаз къуэш-хэм къытепсыха гуаузр щы-зэхахьм. КъыщыгъэмыщIауэ, фIыщIэшхуэ яхуэфащэщ и зэманым щIалэщIэ хэм я щыбагъ къыдэту ахэр тезыгъэгушхуахэм. Пэжщ, а зауэ бзаджэм я псэр щагъэнащ ди лъэпкъэгъу 60-м. Ауэ абыхэм я фэепльымрэ зэрахьа лIыгъэмрэ игъащIкIэ ди гум ихункъым. Адыгэ лъэпкъым и нэгу апхуэдэ зауэ афIэкIщ щIэмыкIын Алыхьым ищI!

Къыкlэлъыкlуэу псаолър къыпхьасащ Абхъазым дlэ-пыкъуныгъэ игъуэтыныныкIэ жыдэжру хэлэжьыхьа, а лъэхъэнэм Кавказ Лъэпкъхэм я Конфедерацие и Iэтащхьэу щыта Щэныбэ Юрэ.

- Псом япэрауэ, фIыщIэ ин яхуэсщIыну сыхуэйщ абхъаз-курджы зауэм хэтахэм я Iуэхур и пэкIэ зыгъэкIуэну, абыхэм щIэгъэкъуэн хэтхэм, - жIащ абы. - Нобэ дигу къэдгъэкIыж Iуэхугъуэм хэтащ лъэпкъ 21-рэ, ауэ псом нэхърэ нэхъ лIыхъужьыгъэ хэлъу, псэемыблэжу зыкъэзыгъэлъэгъуар адыгэхэрщ. Ди щIалэхэр гъэпсыкIауэ, ди къуэш республикъм къытепсыха гуаузр я щIыналъэм къэсыху, атIэ икIэщIыпIэкIэ зыгъэщIакъуэрн абы пежьащ икIи и къежьапIэм щрагъэтыхьыжащ. ДзпэкIи апхуэдэ къэхъужьыкъуэмэ, ятIэ итахэм щапхъэ тезыхьы-фын, лъэпкъым щхьэщыжакIуэ хуэ хъун щIалэгъуалэ диIэну сохъуахъуэ.

- Абхъазым щызэуахэм я зэгухьэныгъэм и унафэщIу Iахэгуауэ Къазбэч зэрыхах-хьэпIахэм яхэтащ абхъаз-курджы зауэм лIыгъэшхуэ зыхьащIа. Абхъазым зы-хъумжыныгъэмкIэ и министруу ильэс куэдкIэ лэжьа Сосналы СультIан и щхьэгъуэ-сэ Любэ.

- ИкъукIэ си гуапэ хъуащ мы зэIущIэм сыкъызэрыри-хьэлIар, кьыхигъэщащ абы.

- Зауэр щекIуэкIем, СультIан къыгъэхь тхьытыпIэ кIапэхэм нтг: «ИкъукIэ сропагъ адыгэр мыпхуэдэу зэкъуэту къызэрыщIэкIар, лей кьызытехьэ я къуэшхэм къащхьэщыжыну лIыгъэ кьаазэрыкъуэкIар. АбыхэмкIэ согушхуэ». Зауэм текIуэныгъэ къыщызыхьа ди щIалэхэм ТащIэ кIыхь. Алыхьым къарит, абы я щхьэр щызыгъэтIылъахэм я адэ-анэхэми я гуауэр ящызыгъэгъупщэн я унагъуэм Тхьэм къриныпхьхьэкIэ.

Псапащ1э Iэхъугъуэм къекIуэлIахэм я къэпсэлъэныгъэхэр щызэпагъэхуэм ирихьэлIэу, пшыхьыр езыгъэ-кIуэкIа артист цIэрыIуэ Думэн Мурадин театрым и утыкум къригъэблагъащ КъБР-м и эстрадэм и артистхэу Тхьэгъэлъэдж Мурат, Наурыз Идар, ЦокIыл Аз1эмэт, Лу Рэмэзан, къэфакIуэ-уэрэджьыIакIуэ гупхэр.

Зэ1ущ1эм и кIэхъуу зауэм хэкIуэдахэм я Iыхьлыхэм тыгъэ хуащIащ щIыхь тхьылъхэр, Iыкlэлl Исуф и тхыгъэхэр щызэхъжьэса «Щы лъэ макъ жьаIэ» тхылъымрэ ерыскIыхэкIхэмрэ. Къищынэмыщ1ауэ, Абхъазым щызэуахэм я зэгухьэныгъэм и унафэщI Яхэгъуауэ Къазбэч Думэн Мурадин иритыжащ Абхъазым зэрыщызэуам щхьэкIэ кIыхьуагъэфэща «И хэжуагъэм папщIэ» медалыр.

ЖЫЛАСЭ Замир.

Сурэтхэр **ХОЛЛАЕВЭ Марзиет** *трихащ.*

СурэтырКъАРЕЙ Элинэ трихащ.

Уагъэ таурыхъ

Щ1ымахуэр уафэм кьысхуехауэ,
Си хьуреягъыр кьепхьэнкIыхь.
Жьэ пшынэ кьысхуэзIуихауэ,
Си пащхьэ нэхум кьоуджьыхь.

Сигъэдахэну игу кьихьащи,
Пш1эдэлъ щабабээ кьызешэжI.
Сэхуэсэплъу иIэр кьысхилъхьащи,
Зэрыдунейуэ кьызоофэтъуэжI.

УвыIэжьыфкъым хьэйм икIауэ,
Уэс-удэ гъэгъахэр кьызепхьых.
Щ1ыщ1ыжу шиц кьигъэхутауэ,
Сыхашэ угъэ таурых.

ЛыКЪУЭЖЬНеллн.

●Хъуэжъу

Курп Ищхьэрэ щыпсэу Дзэгъащтэ Баринэ къыщалъхуа махуэмкIэ дохъуэхъу!

ПщIэ зыхуэтщI, щхьэгъуэ нэбдзэгубдзаплъэ, анэ гумащIэ, нанэ Iущабэ ныбжь дахэм уэ-рынэсар уогъэлъапIэри, дынохъуэхъу уи гъащIэр кIыхьу, уи щIыхьыр ину, узыншагъэ бдэ уиIэу, уи гъащIэ насыпым уи гур дыхэхъуэрэ бын гуфIэгъуэм ушымыщIэу, берычэтыр уи Iэнэгъуу, дэрэжэгъуэмрэ гуфIэгъуэмрэ уи бэу, уи щхьэгъуэсэр къыпкъуэту жьыщхьэ махуэу илъэс куэдкIэ зэрыгъэгъуну!

Фыдуэ укъэзылъагъуэхэу уипхъу Ларисэ, Азэмэт, Астемыр, Ахьмэд сымэ.

● Тхылъыщ1эжэр

Псалъэжьхэм я мыхьэнэр

Ижь-ижьыж лъандэрэ щ1ыхум кьыдэгъуэгурыкIуэ IуэрыIуатэм и хьугъуэфIыгъуэхэм ящыщу псалъэжьхэмрэ псалъэ щ1эрыдзэкIэрэ. Абыхэм мыхьэнэщхуэ я1эщ1 гъэпсыкIуэ щ1эбгъэхэр гъэсэныгъэ, ахэр гъэуэгу захуэ тегъэуэвнымкIэ. Араш зытеухуар профессор Щорэ Ибрэхьим и къэзыгъэ хъэлэмэтыр - «Пынигъэм екьылIэгъэ идеехэу адыгэ гушыIэжьхэм ахэлъхэр». Ар тхылъитI хьуу. Мейкьуапэ кьыщыдэкIащ - ятIэ тхылъыр 2006 гъэм, етIуанэр - 2010 гъэм.

Щ1ЭНЫГъЭЛIЫМ ихутащ цIыхум гъэсэныгъэр хэзылъхьэ псалъэжь, псалъэ щэрыуэ куэд дыдэ - ахэр щыгъунэжщ адыгэ Iуэрыдуэгъэм. Ныбжьы-щхуэ яIэми, абыхэм я гуащIэр ужьыхакъым, щIэблэр зыщIагъэджьыI Iущыгъэщ ноби. Аф-хуэдэущ адыгэ псалъэжьхэмрэ псалъэ щэрыуэхэмрэ профессор Щорэ Ибрэхьим зэ-рильытIэр, абыкIэ ар зэрызэхуэм шэч хэлъкъым.

Псалъэжьхэмрэ псалъэ щэрыуэхэмрэ хъыбар гъэщIэгъэнэхэр кьадоГъуэгурыкIуэ, ар щыхэбзэщ адыгэ Iуэрыдуэ-тэм. Абы ипкъ иткIэ, псалъэжьхэм я нэхъыбапIэм кьадэгъуэгурыкIуэ хъыбархэми щыгъуазэ дещI щIэныгъэлIым.

Гъуэгуанэ кIыхь кьыщыгъупачакIэ, псалъэжьхэр нобэрей щIэблэм дежкIэ щымыгурыIуэгъуэжи ушрихьэлIэр мащIэкъым. Апхуэдэ псалъэжьхэр кьызэрежьамрэ я мыхьэнэмрэ гурыIуэгъуэ зыщI хэзыгъэгъуэзэ тхылъэ кIэщIэхэми ушрохьэлIэ Щорэм и тхылъым. Апхуэдэщ, псалъэм папщIэ, «ЛIэужьыр бжьыблкIэ мауэ», «ПащIэм кьымыхьар жьаIэ1эм кьихьы-жьрыкьым», «Iщыхьэщхьэ пшэплъыр махуибл уэфIщ, пщэдджьыкъ пшэплъыр махуибл уаещ», «Махуаем бгъуэтыжьыр ныбжьэгъущ, хьэмтетыгъуэм бгъуэтыр уи щхэнтыгъуэм псалъэжьхэр. Ахэр кьэзыгъэщIар, зэрыгурыIуэгъуэщи, куэд зи нэгу щIэкIа, дунейм и пIалъэ зыщIэ щыхьэ Iущхэщ.

Псалъэжьхэр зи гугъу тщIы тхылъхэм адыгэибзэкIи щхьэбзэрдеибзэкIи итщ.

Ахэр Щорэ Ибрэхьим педагогикэ щIэныгъэхэм я докторщ, Адыгей къэрал университетым и профессорщ, Дунейпсо Адыгэ Хасэм, Педагогикэ, социальнэ щIэныгъэхэм я академием хэтщ. Абы и псалъэмыIэм кьыщIэкIащ нэгъуэщI тхылъ зэмылIэужьыгъэ куэд.

КЪЭРМОКЪУЭ Хьэмид.

● ЗэIущIэхэр

Адыгэбзэм Тырку щыхагъэгъуазэ

Истамбыл дэт Билги университетым Анэдэлъхубзэм и дунейпсо махуэм теухуа зэIущIэкIащ.

ЩIЭНЫГЪЭЛIЭР, жылагъуэ лэжьакIуэхэр, егъэджакIуэхэр, студентхэр - псори зэхэту цIыху 500-м щигъу - кьызрихьэлIа пшыхьым щытепсэлъыхьащ лъэпкъ мащIэхэм я бзэр иджьпсту кьызэрыхуа щытыкIэмрэ ахэр хъумэным текIуэхуауэ лэжьныгъэхэмрэ.

Адыгэхэм, абхъазхэм, курдхэм, лазхэм, севафидхэм, курджыхэм, ермэлыхэм, нэгъуэщIэмэ игъэщIэ лъандэрэ яIурыль бзэхэм я дахагъэр, Iэфlагъыр, купщIэр дакъикъэ пщыкIутхум кьриубыдэу кьызэхуэхэхэм я пащхьэ иралъхьэну абыхэм ящыщ цIыху цIэрыIуэхэр чэзуурэ утыкум кьихьэрт. А кьалIэн мытынщыр кьызыгъэсахэм ящыщ1ыКъэйсэр кьалIэм щыпсэу, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм гъуэзджэмкIэ щIыхь зиIэ и лэжьакIуэ, уэрэдус цIэрыIуэ Къущхьэ Догъэн. Ар абы фIы дыдэу пэльэщащ икIи адыгэбзэм и беягъым пшыхьым хэтхэр хигъэгъуэзащ.

Зэ1ущ1эм хэтахэм кьызгъэщIащ лъэпкъыбзэ зэмылIэужьыгъуэхэм дуней щэнхабзэр нэхъ кьулей зэращIыр икIи абыхэм ящыщ дэтхэнэ зыри хъумэныр псоми я зэхуэдэ кьалэну зэрыщIыр.

ТЕМЫРЛанэ.

● Прохладнэ куей

Зыхуеину псомкIи къызэрагъэпэщ

Прохладнэ къалэм и курыт еджапIэ №8-м щыхъ 640-рэ зыщIэхуэну унэ къызэрыпащыхьырэ куэд щIакъым.

АБЫ И фIыгъэкIэ иджы еджакIуэхэм Iэмал ягъуэтащ псори зы сменэу школым екIуэлIэну. Къимыджкlэ, пэшхэр зэрахуримыкъум кьыхэкIыу, пэщIэдзэ классхэм кIуэ щIыкIуэхэр сабий гъэсапIэм и унэм щрагъэжьэн хуей хъуати, ахэри кьагъэIэпхъуэж.

Школым кьыпащIыхьам бзиякIэ хуитым, кьэфаным щыхуагъасэ залхэр, театр гъэтьэгъуапIэ хэтхэщ. Апхуэдэу информатикэмкIэ, хамэ кьэралыбзэкIэ джыныкIэ, компьютэт технологиемкIэ пэшыщIэхэр кьызэIуахащ. Ахэр псори иджырей Iэмэпсымэхэмкlэ еужьэрэкIыу кьызэрагъэпэщ. Унэм и щIыхьэпIэм фIадзэнущ адъэанэ я щабиIхэм я еджакIэм техууа хьыбар псори кьащIэрыхьэну монитор. Къапщтэмэ, мы еджапIэм компьютерыщIэу 32-рэ щагъэуэвынущ.

ЖАНХЪУЭТ Зуэ.

●Спорт хъыбархэр

Футбол

Украинэм и чемпионыр хагъэзыхь

Урысей Федерацэм Украинэмрэ футболымкIэ я чемпионатхэм зыхуэзыгъэхьэщыж «Спартак-Налшыкымрэ» Донецк и «Шахтёр»-мрэ щ1ыбзт кIуам Тыркум зэпыщIэнэу къыдэлъэIурт, арщхьэкIэ, дауи, дэ абыхэм едгъэгъэзэжырт. Апхуэдэу щыхьэм, ахэр гуп-гуп зэрыгъэ хьуурэ, езыр-езырурэ бгым щхьэдэхырти, ди къуэшхэм я щхьэхуитныныгъэр Iэщ1э яIыгъуэ яхъумэрт.

Псапащ1э пшыхьым кьри-(Кривцов,70), Ракицкий, Шевчук, Гюбшман (Степаненкэ, 72), Мхитарян, Дуглас Костэ (Эдуард, 71), Жадсой (Фернандиньо, 70), Виллиан, Луис Адриану (Морено, 71).

Донецк и «Шахтёр»-м щыдзэуэхэмрэ абы и тренерхэмрэ зэIущIэ нэхъыбэ хьыхагъащащ мы гъэм кьрибыдэу къапэщIэтахэм ящыщу «Спартак-Налшыкым» и хьэрхэрэгъу хьунущ тренер цIэрыIуэ Черчесов Станислав и унафэм щIэт «Жемчужина-Сочи» командэр.

ХЬЭТАУИслъам.

Бгы-лыжэ спорт

Ди щIалэм къызэIуех

Деваев Азрэт

Бгы-лыжэ спортымкIэ Европэм и Кубокыр къэхъыныныкIэ Сочэ щекIуэкIа зэхъэзэхуэр кьызэIуихащи ди лъахэгъу, Iуащхьэмахуэ лъапэ бгы-лыжэ школым и гъэсэн Деваев Азрэт.

БГЫ-ЛЫЖЭМКIЭ Европэм и Кубокыр къэхъыным теухуа зэпеуэм и щIэблэм щIэнэ-щIэдзапIэхэр мы махуэхэм екIуэкIащ. Абы спортсмен 240-рэ хэтщ. Урысейм и командэ кьыхэхам хагъэхьащ гъуэгуанэ кIыхьым хуэуэнэтIахэр.

Иджырей зэхьэзэхуэр Сочэ и олимп трассэр дунейпсо пщалъэм зэрезэгъар япэу кьызэрапщегъащ. Ар ирагъэкIуэкIащ псынщIагъэкIэ къежьхьынымрэ супергигант лIэужьыгъуэхэмкIэ.

Кубокым и япэ Iыхьэм крикIуахэмкIэ Деваев Азрэт спортым и мастерхэм я кандидат хьуащ. АдэкIэ абы кьыпщылъщ Красноярск, Мурманск областхэм щекIуэкIыну кIэух зэхьэзэхуэхэр.

ТАРИМ Алиса.

Каратэ-кекусинкай

Яп зэхьэзэхуэ

«Аксу» кубокыр къэхъыным теухуауэ каратэ-кекусинкаймкIэ зэхьэзэхуэ «Кавказ» санаторэм и спорт комплексым щекIуэкIащ. «Тайфу» клубымрэ Экстремал спорт лIужьыгъуэхэмкIэ республикэм и федерацэмрэ я жэрдэмкIэ КъБР-м Спортымкlэ, туризмэмрэ курортхэмкIэ и министерствэм, республикэм Каратэ-кекусинкаймкIэ и федерацэм и нэIэ щIэту ирагъэкIуэкIа зэпеуэм хэтащ ашнхарам, кекусинкайм дихьэх спортсменхэр.

НЫБЖЬЫщIэХЭР я кьыщIахьащ налшыкдзэхуэ Iуащхьэмахуэ лъапэ бгы-лыжэ спортымкIэ Европэм и Кубокыр къэхъыным щыIэныгъэ ящыщ. Абы Iуащхьэмахуэ лъапэ щыщ ящыщ ящIи «Аксу» кубокыр кьихьащ «Тайфу» клубым. ТекIуэхэм саугъэтхэр ирагащ дуней псом и абсолютнэ чемпион Шыхьэубэкъуэ Анзорэ тIуэнийр дунейм и чемпион Гъэсанэ Тимурэр.

Апхуэдэ зэхьэзэхуэр ящыщ ящыщ ирагъэкIуэкIауэ аращ. Къызэгъэпэщащ1уэхэм зэрыжаIамкIэ, ар илъэс къэс къызэрагъэпэщынущ, республикэ зэхьэзэхуэхэм я махуэгъэпсым хагъэхьэну я мурадщ.

УАРДЭ Лаиз.

Ушу

Урысейпсо кубок

УщумкIэ Урысейм и Кубокыр къэхъыным теухуа зэхьэзэхуэр ящыщ1ыпеуэр ящыщ1ыдагъэ щ1ыпеуэр ящыщ1ыдагъэ щ1ыпеуэхэщ Дон Iус Ростов. Абы ирихьэлIащ къэралым и щIыналъэ 30-м икIа спортсмен 150-рэ.

КЪЭБЭРДЕЙ-Балъкъэрым икIа гупым хъарзынэу зыкъагъэлъэгъащ. Сторохэ Андрей кубокыр кьихьащ икIи зэхьэзэхуэм и чемпион хуащ. Жэз медалхэр кьыхуагъэфэщащ Авдюничев Никитэ, Танасеску Иван, Ермолаев Дмитриий сымэ. Щ1алэхэр егъаеу Пак Олег.

КЪЭХЪУН Бэч.

Бокс

Нэхъ лъэщхэр

Боксымкlэ Къэбэрдей-Балъкъэрым и чемпионат Спортымкlэ уардэунэм щекIуэкIащ. Зэхьэзэхуэм хэтащ спортсмен 37-рэ.

Я ХЬЭЛЪАГЪ елытауэ, щызэуа гупхэм япэ увыпIэр кьыщахьащ налшыкдзэхуэ Бабашев Амин, Къудей Залым, Жилкибаев Мухьэмэт, Кумыщ Айдамыр, Шэкэм Сергей сымэ, Щэджэм куейм щыщ Елгъэр Елдар, Щэрэдж куейм и лIыкIуэхэу Геляев Исльамрэ АтабиевАхъматрэ, Iуащхьэмахуэ куейм икIа Хаджиев Марат сымэ.

Зэхьэзэхуэм кьрикIуахэм ящхьэ иткIэ, тренер гупым кьыхахьнущ гъатхэпэм и 7 - 12-хэм Назрань щекIуэкIыну КИФЩI-м и чемпионатым, апхуэдэуи гъатхэпэм и кIэм Налшык щызэхэтыну «КъэщIэрэщIэжьныгъэ» урысейпсо зэпеуэм зи зэфIэкI щызыгъэльэгъуэнуэр.

КЪЭМБЭЧОКЪУЭ Албэч.

●КъБР-м и прокуратурэм

Я лэжьыгъэр къапщытэ

КъБР-м И ПРОКУРАТУРЭМ къыпщытащ Урысейм и ФСИН-м ди республикэм щIэ-Iэхуущ1апIэхэр Iэпхъуэшапхъуэхэм ехьэлIа хабзэм зэрытетыр. А лэжьыгъэр щрагъэкIуэкIа зэманым абыхэм я тезырхэр щапшыныжьыр хамэ кьэралхэм щыщэ гражданствэ зимыIэу цIыху 25-м. КъызэрахутамкIэ, нэгъуэщI къэралхэм щыщхэмрэ гражданствэ зимыIэхэмрэ уголовнэ тезырхэр щрахьэкI щIыпIэм учетым щыгъуэныным икIи къыщихьажьыным теухуауэ «Хамэ къэралхэм я щIыпIэ гражданствэ зимыIэу Урысей Федерацэм къакIуэхэр зэратхым и Iэхуукlэ» 2006 гъэм бадзэуэгъуэм и 18-м къыдагъэкIа Федеральнэ закон №109-фЗ-м и 7-нэ, 20-нэ, 23-нэ статьяхэм щыубзыхуахэр ФСИН-м Къэбэрдей-Балъкъэрым щIэ къудамэхэм тэмэму щагъэзащIэрыкIым. Къапщтэмэ, уголовнэ тезырхэр щрагъэпшынэн папщIэ, ИК-1, ИК-3, ИК-4, ИК-5 Iэхуущ1апIэхэм хамэ къэралыбзэ и щIыпIэ зэрыхуагъэзыгъам, псэуп1экIэ я Iуэху зыIутым, кIэлъыплъэкIэ хуэзэфIэкIынум, я Iэщ1агъэр зыхуэдэм теухуауэ щIыпIэ самоуправленэмкIэ органхэмрэ Iэнатlэкlэ къызэзыгъэпэщ федеральнэ къупхьэщIапIэхэмрэ хъыбар Iэрагъэхьэну я къалэнми, УФ-м и УИК-м и 180-нэ статьям и 1-нэ Iыхьэм къигъэувкэр кьызэпаудри, тезырхэр щрахьэкI Iэхуущ1апIэхэм я администрацэхэм 2009 - 2010 гъэхэм ящIыжьхэм хуэзэгъэзэну тхылъ гуэри ягъэхьэзыракъым. Апхуэдэу УФ-м и УИК-м и 181-нэ статьям и 3-нэ Iыхьэм щыубзыхуахэр нэсу ягъэзащIэркъым. Къапщтэмэ, ИК-1, ИК-3, ИК-4, ИК-5 Iуэхуущ1апIэхэм я унафэщIхэм 2009 гъэм нутIыпщIыжьыну Урысейм и ФСИН-м и министерствэм и приказымрэ 2008 гъэм жэпуэгъуэм и 7-м Iэпхъуэшапхъуэхэм я Федеральнэ къулыкъуэм къыдигъэкIа унафэмрэ щыубзыхуахэр тезырхэр щрахьэкI Iуэхуущ1апIэхэм я администрацэхэм щамыгъэзащIэр нэхъыбэщ, и пIалъэр имыкIыу уголовнэ къаутIыпщыжьыну зыхуэгъэфащэ апхуэдэ цIыхухэм я тхылъэр мазэ 6-кIэ нэхъ пасэу ятырихьым.

Урысей Федерацэм Юстицэмкlэ и министерствэм и приказ №225-м и 5-нэ пунктымрэ Iэпхъуэшапхъуэхэм я Федеральнэ къулыкъуэм 2008 гъэм жэпуэгъуэм и 7-м къыдигъэкIа Унафэ №240-мрэ ятIэ иткIэ, тезырхэр щрагъэхь Iуэхуущ1апIэхэм я администрацэхэм я къалэнщ щыщ е гражданствэ зимыIэ цIыху хуагъэкIуа нэужь, зэрарызыгъэ пIалъэр ипту, абы теухуауэ хьыбарыр зы маазэм къриубыдэу Урысейм и ФМС-м и зыхуэфащэ щIыналъэ органым Iэрагъэхьэну. Ауэ ар щамыгъэзащIэ щIэщ. Къапщытэнагъэр щрагъэкIуэкIа махуэм ИК-3, ИК-4 Iуэхуущ1апIэхэм хэтми щыхьэт техьэу зимыIэ цIыху 11-м тезырхэр щрахьэкIырт, ауэ ФМС-м зи хъыбар ирагъэщIар абыхэм ящыщу 6-рщ.

Ящ1ыщыжьынуэр зэрыкIуэжьнум, псэупIэкIэ я Iуэху зыIутым, кIэлъыплъэкIэ хуэзэфIэкIынум, я Iэщ1агъэр зыхуэдэм теухуауэ щIыпIэ самоуправленэмкIэ органхэмрэ Iэнатlэкlэ къызэзыгъэпэщ федеральнэ къупхьэщIапIэхэмрэ хъыбар Iэрагъэхьэну я къалэнми, УФ-м и УИК-м и 180-нэ статьям и 1-нэ Iыхьэм къигъэувкэр кьызэпаудри, тезырхэр щрахьэкI Iуэхуущ1апIэхэм я администрацэхэм 2009 - 2010 гъэхэм ящIыжьхэм хуэзэгъэзэну тхылъ гуэри ягъэхьэзыракъым. Апхуэдэу УФ-м и УИК-м и 181-нэ статьям и 3-нэ Iыхьэм щыубзыхуахэр нэсу ягъэзащIэркъым. Къапщтэмэ, ИК-1, ИК-3, ИК-4, ИК-5 Iуэхуущ1апIэхэм я унафэщIхэм 2009 гъэм нутIыпщIыжьыну Урысейм и ФСИН-м и

Къэбэрдей-Балъкъэрым щIэ Управлензм и унафэщIхэм яхуэгъэза тхылъ игъэхьэзыращ.

НЕБОТОВЭ Ольгэ,
КъБР-м и прокурорым СМИ-хэмрэ жылагъуэмрэ я1эдэлъэныгъэмкIэ и дэлъэныкъуэгъу нэхъыжь, юстицэм и чэнджэщэгъу.

Редактор нэхъыщIхьэм и къуэдзэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

РЕДАКЦЭМ И КОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР

Хьэфыщ1э Мухьэмэд (редактор нэхъыщIхьэ), **Жьэкlэмыхьу Маринэ** (редактор нэхъыщIхьэм и къуэдзэ), **Ширдий Маринэ** (редактор нэхъыщIхьэм и къуэдзэ), **Гъурыжь Мадинэ** (жэуап зыхь секретарь), **Гъущ1о Зариф, Истэпан Залинэ, Къардэн Маритэ, Хьэжькьарэ Алик.**

ДИ ХЭЩIАПIЭР
360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Ленины и щIэкIэ щыIэ уэрам, 5, еБгъуанэ - епщIанэ къатхэр.

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщIхьэм, секретарым - 42-56-19; редактор нэхъыщIхьэм и къуэдзэхэм - 42-63-64, 47-31-54, 47-33-23; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкIэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ Iуэхуэхэмкlэ - 42-22-86; къуажэ гъащIэмрэ экономикэмкlэ - 47-22-63, 42-57-59; щэнхабзэмкlэ - 42-75-36; обозревателхэм - 42-22-89; хабзэхъумэ Iуэхуущ1апIэхэм я адъэлэжьынымкlэ - 42-60-53; хъыбарыщIэхэмкlэ, спортымрэ письмохэмкlэ - 42-22-88; егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкlэ - 47-32-15; зэдзэкIакIуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; бухгалтерием - 47-31-69; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер Iуэхуущ1апIэм - 42-26-41; сурэтхэм - 42-75-78.

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщIэта Iуэхугъуэхэм я пэжагъэмкlэ ахэр зытехьэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Iуэху епльыкIэр зэтехуэ зэпыту щыткIым.

Газетыр Iэ тезыдахэм яхуэхьынкIэ и пащ дольщ КъБР-м федеральнэ почтэ зэпыщIэныгъэхэмкlэ и управленэм.

Тел.: 76-01-28, 76-01-10.

Газетыр щрыкIэ жэуап ехь КъБР-м и "Роспечать" АО-м. Тел.: 42-69-34

Газетыр 1989 гъэм лыгъэгъэхэм и 16-м №П-0065-м щIэту ятхащ.

Зы илъэсым газетыр 250-рэ кьыдокI.

«Тетраграф» ООО-м щытредзащ.
КъБР, Налшык къалэ, Ленины и щIэкIэ щыIэ уэрам, 33, тел. 42-35-75.

Мы кьыдэкIыгъуэм елэжьахущ: зыхь секретарым и къуэдзэ **Къаншокъуэ Эллэ,** редактору **Жыласэ Заурбэч,** корректорхэр **Щоджэн Инн** *(1, 2-нэ нап.)* **ПхытIыкI Юрэ** *(3, 4-нэ нап.)*, корректорэм и дизайнкIэ **Цалий Марьят.** *КомпьютеркIэ газетым и теплъэр щIащ* **Ныр Саидэ, Мэлбахьуэ Анжелэ,** *сурэтхэм елэжьар* **Бицу Жанпэщ.**

Номеры "Адыгэ псалъэм" и компьютер Iэнатlэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Iэ щытредзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр 51531● Тираж 9.233 ●Заказ №564